

Ministerul Justiției
al Republicii Moldova

MECANISMUL DE COORDONARE ȘI MONITORIZARE A IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI DE REFORMĂ A SECTORULUI JUSTIȚIEI 2011-2016

Raport anual 2013 **Privind gradul de implementare al** **Strategiei de reformă a sectorului justiției** **pentru anii 2011–2016**

PERIOADA DE RAPORTARE:
IANUARIE - DECEMBRIE 2013

Elaborat și publicat cu susținerea Proiectului Uniunii Europene
„Suport în coordonarea reformei în domeniul justiției în Moldova”

CUPRINS

I. CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE PRIVIND STRATEGIA DE REFORMĂ A SECTORULUI JUSTIȚIEI ȘI PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI	3
II. MECANISMUL DE COORDONARE ȘI MONITORIZARE A IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI ȘI PLANULUI DE ACȚIUNI	5
III. DESCRIEREA GENERALĂ A GRADULUI DE REALIZARE A ACȚIUNILOR STABILITE DE PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI	12
IV. IMPLEMENTAREA MĂSURILOR DIN PLANUL DE ACȚIUNI POTRIVIT PILONILOR DIN SRSJ	18
Pilonul I. Sistemul judecătoresc	18
Pilonul II. Justiția penală	23
Pilonul III. Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești	26
Pilonul IV. Integritatea actorilor din sectorul justiției	32
Pilonul V. Rolul justiției în dezvoltarea economică	35
Pilonul VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției	37
Pilonul VII. Sectorul justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil	40
V. PROBLEMELE ȘI PROVOCĂRILE ÎN REALIZAREA STRATEGIEI ȘI A PLANULUI DE ACȚIUNI	42
VI. SOLUȚII ȘI PERSPECTIVE PENTRU ELIMINAREA PROVOCĂRILOR ÎN REALIZAREA STRATEGIEI ȘI PLANULUI DE ACȚIUNI	44

I. CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE PRIVIND STRATEGIA DE REFORMĂ A SECTORULUI JUSTIȚIEI ȘI PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI

La 25 noiembrie 2011 Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016 (în continuare Strategia sau SRSJ). Strategia are drept obiectiv general edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție.

Obiectivele specifice ale Strategiei fiind următoarele:

- consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc;
- eficientizarea procesului de investigație prejudiciară în vederea garantării respectării drepturilor omului, asigurarea securității fiecărei persoane și diminuării nivelului de criminalitate;
- ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție: asistența juridică eficientă, examinarea cauzelor și executarea hotărârilor judecătorești în termene rezonabile, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sistemului justiției;
- promovarea și implementarea principiului toleranței zero pentru manifestările de corupție în sectorul justiției;
- implementarea unor măsuri prin intermediul cărora sectorul justiției ar contribui la crearea unui climat favorabil dezvoltării durabile a economiei;
- asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice;
- coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și responsabilităților actorilor principali din sectorul justiției, asigurarea dialogului intersectorial.

Strategia este structurată pe șapte piloni, fiecare din care reflectă cele mai stringente probleme ale sectorului și oferă soluții pentru depășirea acestora prin stabilirea unor direcții strategice de intervenție. Acești piloni sînt stabiliți după cum urmează:

Pilonul I. Sistemul judecătoresc;

Pilonul II. Justiția penală;

Pilonul III. Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești;

Pilonul IV. Integritatea actorilor sectorului justiției;

Pilonul V. Rolul justiției în dezvoltarea economică;

Pilonul VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției;

Pilonul VII. Sectorul justiției bine coordonat, administrat și responsabil.

Strategia de reformare a sectorului justiției constituie acel document de politici care oferă niște viziuni strategice și vine să integreze toate eforturile și intențiile de reformă într-un cadru unificat, pentru a asigura caracterul coerent, consecvent și durabil al reformelor din sectorul justiției per ansamblu. În consecință, elaborarea Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (în continuare Planul/Planul de acțiuni) a fost dictată de necesitatea de a transforma Strategia într-un instrument

aplicabil ușor, cu o planificare clară a acțiunilor, o detaliere a consecutivității acestora, dar și a elucidării fondurilor bugetare și extrabugetare care trebuie planificate, folosite și/sau atrase în acest scop.

Astfel, la 16 februarie 2012 Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016 (în continuare Planul de acțiuni). Publicarea Planului de acțiuni în Monitorul Oficial a avut loc abia la 5 iunie 2012.

În baza Strategiei, Ministerul Justiției este desemnat drept instituție coordonatoare pentru realizarea monitorizării și coordonării implementării Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 și a Planului de acțiuni.

II. MECANISMUL DE COORDONARE ȘI MONITORIZARE A IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI ȘI PLANULUI DE ACȚIUNI

Prin Ordinul Ministrului Justiției au fost create 6 Grupuri de lucru pentru monitorizarea implementării acțiunilor pentru fiecare din primii șase piloni prevăzuți în Strategie și Planul de acțiuni (Grupuri de lucru sectoriale) și Grupul pentru coordonarea implementării Strategiei, grup de nivel superior, responsabil pentru monitorizarea implementării Strategiei în ansamblu și a acțiunilor din Pilonul VII în particular.

Nivelul superior al coordonării și monitorizării Strategiei este exercitat în cadrul Consiliului Național pentru Reforma Organelor de Ocrotire a Normelor de drept, care analizează raportul general anual de implementare a Strategiei și se pronunță cu privire la cele mai importante probleme intervenite, la care nu s-au găsit soluții la nivelul grupurilor sectoriale și a Grupului de coordonare.

Componența Consiliului Național a fost modificată în anul 2012 și s-a întrunit pe 11 decembrie 2012. În cadrul acestei ședințe s-a pus în discuție Regulamentul Consiliului.

La data de 2 aprilie 2013 a avut loc ședința Consiliului la care a fost prezentat Raportul Anual pentru anul 2012 și informația despre asistența externă a Uniunii Europene pentru anul 2013.

În cadrul Ministerului Justiției, prin Ordinul Ministrului a fost constituit Secretariatul Grupurilor de lucru care oferă asistență tehnică Grupurilor pentru coordonarea și monitorizarea Pilonilor I-VI. Activitatea acestor Grupuri este reglementată printr-un Regulament de funcționare și o Metodologie de monitorizare, aprobate de asemenea prin ordinul ministrului justiției. În baza Regulamentului a fost stabilit și mecanismul de soluționare a potențialelor conflicte ce pot apărea între instituțiile implementatoare. În cadrul ședințelor grupurilor de lucru, la finele anului 2013 au fost prezentate propunerile de modificare și completare a Metodologiei și Regulamentului care au fost aprobate. Amendamentele se referă la divizarea acțiunilor în dependență de termenul perioadei de realizare cu scopul de a determina obiectiv calificativul acțiunilor.

Pe parcursul anului 2013 Grupurile de lucru s-au întrunit lunar pentru a analiza progresul realizării acțiunilor prevăzute de Strategie. În luna septembrie 2013 au fost aprobate rapoartele intermediare de monitorizare iar în luna februarie 2014 raportul anual privind realizarea acțiunilor.

Totodată, în cadrul grupurilor de lucru s-a discutat oportunitatea excluderii unor acțiuni desuete, realizarea cărora nu mai este oportună. Membrii grupurilor de lucru au justificat decizia de a califica acțiunile desuete și au elaborat o listă ce se anexează acestui raport.

Comunicarea cu partenerii externi de implementare

În procesul de implementare, monitorizare și coordonare a Strategiei, partenerii externi și reprezentanții societății civile continuă să aibă o implicare activă și stabilă. Acest parteneriat durabil și comprehensiv este asigurat prin existența unui cadru de schimb de informații între reprezentanții sectorului neguvernamental și partenerii de dezvoltare cu actorii din sectorul justiției în vederea implementării Strategiei.

Mecanismul de cooperare atât cu comunitatea donatorilor cât și cu societatea civilă este reglementat prin Regulamentul de funcționare a grupurilor pentru coordonarea și monitorizarea Strategiei și include efectuarea periodică a ședințelor prin care se asigură o bună coordonare și informare reciprocă despre modul și progresele de realizare a Strategie, precum și alte modalități de cooperare și comunicare continuă. Pe parcursul anului

2013 au fost organizate întâlniri periodice și tematice cu reprezentanții comunității donatorilor. În cadrul ultimei ședințe din 25 noiembrie 2013 au fost prezentate acțiunile prioritare pentru asistență externă, stabilite de grupurile de lucru. Aceste priorități sînt preponderent acțiuni care nu au fost acoperite financiar sau care necesită un suport metodic și consultativ asupra celor mai bune practici dintr-un anumit domeniu, atunci cînd nu există o experiență similară în Republica Moldova (ex. Aplicabilitatea Legii cu privire la asigurarea egalității).

La ultima ședință cu partenerii de dezvoltare a fost prezentată o versiune îmbunătățită a matricei asistenței externe, care cuprinde nu doar acțiunile și prioritățile în care sînt implicați donatorii, fiind incluse noi rubrici privitoare la bugetarea acestor priorități. Fiecare partener de dezvoltare urmează să includă și cheltuielile suportate pentru implementarea unor activități în baza Strategiei. Această abordare oferă mai multă transparență asistenței pe care o primesc instituțiile beneficiare în procesul de reformă. Matricea privind asistența partenerilor de dezvoltare poate fi accesată pe site-ul oficial al Ministerului justiției la directoriul informații pentru donatori.

Acest exercițiu este util pentru a înlătura deficiențele anterioare referitoare la coordonarea asistenței donatorilor externi și pentru a asigura un for de consultări publice bazat pe un dialog permanent între donatori și instituțiile internaționale, care dezvoltă proiecte în sectorul justiției. Deși acest mecanism a fost instituit la Ministerul justiției încă în anul 2011, odată cu adoptarea Strategiei eforturile au fost intensificate în vederea fortificării acestei instituții și adaptarea ei la necesitățile curente, astfel încît să fie asigurată coordonarea asistenței externe într-o manieră focalizată pe necesități și evitarea dublării eforturilor.

În același timp, pe parcursul anului 2013 a fost elaborat la nivel de Guvern o platformă online realizată de Cancelaria de Stat cu suportul PNUD și al Companiei “Development Gateway”, <http://www.amp.gov.md/> care prevede monitorizarea programelor de asistență externă, vizualizarea grafică și pe hărți a proiectelor, precum și posibilitatea de generare a rapoartelor la solicitarea utilizatorilor.

Pe parcursul anului 2013 următorii parteneri de dezvoltare au acordat asistență instituțiilor publice la realizarea acțiunilor din Strategie: Comisia Europeană (prin intermediul Delegației Uniunii Europene în Moldova), USAID/ROLISP, UNDP, Ambasada SUA, Ambasada Lituaniei, BERD, Consiliul Europei, UNICEF, Fundația Soros-Moldova, Guvernul României, Programul Konrad Adenauer, OHCHR, OIM, OSCE, Fundația IRZ, etc.

O susținere considerabilă pe parcursul anului 2013 a parvenit din partea Delegației Uniunii Europene în Moldova. La data de 7 august 2013 a avut loc prezentarea oficială a Proiectului “Suport în coordonarea reformei în domeniul justiției în Republica Moldova (2013-2015)”. Acest proiect este implementat de către Altair Acesores (Spania), în consorțiu cu ICON-INSTITUTE Consulting Group (Germania), Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ) și Institutul de Reforme Penale din Republica Moldova. Pe parcursul anului 2014 urmează a fi lansate celelalte proiecte de asistență tehnică referitoare la justiția penală, fortificarea eficienței, responsabilității și transparenței sistemului judecătoresc, asistența pentru dezvoltarea sistemelor de executare, reabilitare și probațiune.

Comunicarea cu reprezentanții societății civile

Comunicarea cu reprezentanții societății civile continuă să fie o prioritate în promovarea inițiativelor de reformă în sectorul justiției. Asemenea platformei de comunicare cu partenerii de dezvoltare, a fost instituită o platformă de comunicare cu reprezentanții societății civile. Această comunicare a luat forma participării acestora în activitățile grupurilor de lucru privind monitorizarea Strategiei, crearea grupurilor inter-instituționale pentru implementarea unor acțiuni prevăzute în Planul de acțiuni și organizarea unor întrevederi separate la care se discută progresele înregistrate și stabilirea parteneriatelor de colaborare pentru anul viitor. Această platformă constituie un instrument eficient și necesar de motiva reprezentanții societății civile de a se implica activ în procesul de reformă prin oferirea de critici constructive pe marginea inițiativelor legislative, suport metodic și consultativ.

Cu unii reprezentanți s-au stabilit parteneriate durabile prin semnarea unor memorandumi de înțelegere, cum ar fi cu Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Centrul pentru Analiză și Prevenire a Corupției, Institutul de Reforme Penale, Checchi, UNICEF Moldova, etc.

Așa cum se menționa mai sus, reprezentanții societății civile sînt implicați în grupurile de lucru responsabile pentru implementarea diferitor acțiuni, cum ar fi elaborarea de studii, proiecte de acte normative, concepții, etc. Mai jos, este prezentat un tabel cu lista acelor ONG-uri direct implicate pe parcursul anului 2013:

Pilonul	Acțiunea	ONG
Pilonul I	Acț. 1.1.1.p.1 - Efectuarea studiului de oportunitate privind optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești în scopul consolidării capacităților instituționale ale instanțelor, optimizarea numărului de judecători și asigurarea utilizării cât mai eficiente a resurselor disponibile	Centrul de Resurse Juridice
	Acț. 1.1.9.p.2 - Efectuarea unui studiu privind activitatea Consiliului Superior al Magistraturii, axat pe cadrul normativ și activitatea practică a acestuia	Centrul de Resurse Juridice
	Acț. 1.3.3.p.2 - Elaborarea și aprobarea actelor normative privind specializarea judecătorilor pe cauze specifice	Centrul de Resurse Juridice
	Acț. 1.3.8.p.2 - Elaborarea proiectului de modificare a unor acte legislative, inclusiv a Legii nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și a Legii nr. 950-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor (Studiu privind mecanismul răspunderii disciplinare a judecătorilor în Republica Moldova.)	Centrul de Resurse Juridice
	Acț. 1.2.3.p.3 - Desfășurarea procesului de montorizare a funcționării sistemului judecătoresc din perspectiva transparenței și a eficienței.	Centrul de Resurse Juridice
	Acț. 1.3.3. punct. 1 Efectuarea unui studiu și formularea de recomandări privind necesitatea specializării judecătorilor pe cauze specifice.	Centrul de Resurse Juridice
	Acț. 1.1.3 punct. 4. Organizarea campaniilor de informare privind modul de funcționare a sistemului judecătoresc (Studiu privind evaluarea performanțelor judecătorilor).	Institutul de Reforme Penale
Pilonul II	Acț. 2.2.10.p.1 - Efectuarea studiului privind regulile de răspundere a procurorilor, inclusiv de răspundere disciplinară, și eliminarea imunității generale a acestora	Institutul de Reforme Penale

Pilonul IV	Acț. 4.3.2.p.1 - Efectuarea unui studiu privind testarea benevolă cu aparatul poligraf a reprezentanților sectorului justiției	Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției
	Acț. 4.1.5.p.1 - Efectuarea unui studiu privind instrumentele de prevenire a imixtiunii în activitatea de înfăptuire a justiției și de prevenire a comportamentului corupțional	Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției
Pilonul VI	Acț. 6.5.3.p.2 – Elaborarea curriculei pentru instruirea inițială și a programului pentru instruirea continuă a consilierilor de probațiune	Institutul de Reforme Penale
	Acț. 6.3.1.p.2 - Evaluarea necesităților de instruire a persoanelor care lucrează cu copiii aflați în contact cu sistemul justiției, modificarea și/sau elaborarea programelor de instruire pentru aceștia	Institutul de Reforme Penale
	Acț. 6.5.4.p.2 - Elaborarea și distribuirea materialelor informative destinate publicului larg (broșuri, postere) referitoare la rolul probațiunii în asigurarea securității comunitare	Institutul de Reforme Penale
	Acț. 6.5.7.p.1 - Elaborarea, modificarea codurilor etice ale consilierului de probațiune și ale angajatului din sistemul penitenciar	Institutul de Reforme Penale Asociația Profesională a Consilierilor de Probațiune
	Acț. 6.3.2.p.2 - Amenajarea în incinta instanțelor de judecată, a procuraturilor și a comisariatelor de poliție a spațiilor destinate asistenței și audierii copiilor	La STRADA CNPAC

În componența grupurilor de lucru privind monitorizarea implementării Strategiei cu titlu de observatori și membri cu drept de vot fac parte următorii reprezentanți:

Grup de lucru	ONG
Pilonul I	Centrul de Resurse Juridice Institutul de Reforme Penale PromoLex
Pilonul II	Asociația Femeilor de Carieră Juridică din RM Centrul de Resurse Juridice PromoLex
Pilonul III	Centrul de Resurse Juridice Fundația Soros Moldova Institutul de Reforme Penale PromoLex

Pilonul IV	Transparency International Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției PromoLex
Pilonul V	IDIS Viitorul Asociația Investitorilor Străini PromoLex
Pilonul VI	Asociația Femeilor de Carieră Juridică din RM Institutul de Reforme Penale Centrul de Resurse Juridice PromoLex
Consiliul Național pentru Reformarea Organelor de Ocrotire a Normelor de Drept	Fundația Soros Moldova Institutul de Reforme Penale Centrul de Resurse Juridice
Comitetul de coordonare pentru monitorizarea implementării Acordului de finanțare pentru realizarea programului de suport bugetar	Institutul de Reforme Penale Centru de Resurse Juridice

Totodată, pe lângă mecanismul de monitorizare și coordonare prevăzut în Strategie au fost realizate și alte monitorizări independente:

- a) În 2012 a fost demarat un program de monitorizare în paralel a Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, realizat de către PromoLEX. Acest proiect fiind susținut și finanțat de Comisia Europeană. Până în prezent au fost prezentate publicului 3 rapoarte de monitorizare (raport 2012, raport 1,2 2013)¹. În cadrul proiectului a fost elaborată o Metodologie separată pentru desfășurarea procesului de monitorizare, antrenând monitori la nivel național, etc.
- b) Centrul de Resurse Juridice din Moldova <http://crjm.org/> efectuează o monitorizare sistematică începând cu 2013 (proiect cu finalizare în decembrie 2014) asupra activității Consiliului Superior al Magistraturii (începând cu anul 2014 va fi efectuată și o monitorizare separată asupra activității Colegiului Disciplinar a CSM). Un raport comprehensiv asupra concluziilor procesului de monitorizare va fi făcut public la finele anului 2014.
- c) Moldova Curată <http://www.moldovacurata.md/> efectuează monitorizarea alternativă asupra modului de funcționare a Comisiei Naționale de Integritate².

În primii ani de implementare a Strategiei o componentă esențială a fost elaborarea sau amendarea cadrului normativ. În acest sens, Ministerul Justiției este instituția de profil care elaborează politici în domeniul justiției. În cadrul procesului de consultare publică cu societatea civilă Ministerul Justiției pe parcursul anului 2013 a supus consultării publice 77 de acte normative, în urma cărora au fost colectate 1 635 de avize/comentarii, multe dintre care au parvenit din partea reprezentanților societății civile. În acest context, merită a fi menționată colaborarea cu Consiliul Național de Participare, în cadrul căruia funcționează un Grup de lucru pentru

¹ <http://monitor.md/ro/monitor-monitorizare/strategia-de-reforma-in-sectorul-justitiei-2011-2016/monitorizare-civica-a-implementarii-reformei-in-sectorului-justitiei-2011-2016>

² <http://www.moldovacurata.md/>

justiție și drepturile omului.

Unele activități prevăzute de Strategie sînt monitorizate și prin intermediul unor pagini web resursă gestionate de către reprezentanții societății civile, cum ar fi: www.monitor.md (evaluarea implementării Strategiei în domeniul respectării drepturilor omului); www.evaluez.eu (evaluarea activității judecătorilor), etc.

Asigurarea transparenței și comunicării pentru promovarea rezultatelor Strategiei de reformă în sectorul justiției

Ministerul Justiției a elaborat și aprobat un Plan de comunicare pentru promovarea rezultatelor Strategiei de Reformă în Sectorul Justiției. Planul de Comunicare stabilește liniile strategice pentru măsurile de informare, care pot asigura o bună cunoaștere în rândul grupurilor țintă, despre gradul de implementare a Strategiei și a Planului de Acțiuni, precum și despre procesul de coordonare și monitorizare a implementării acestor documente. Totodată, activitatea de comunicare este susținută prin campanii de informare în scopul unei informări imediate, corecte și transparente.

Majoritatea instituțiilor implementatoare dispun de platforme web unde plasează cele mai relevante informații privind activitățile prevăzute în Strategie. De asemenea, pe pagina web a Ministerului Justiției un directoriu este consacrat mecanismului de coordonare și monitorizare a implementării Strategiei³. În directoriul respectiv se conțin toate documentele care derivă din activitatea acestuia, inclusiv agendele și procesele-verbale ale tuturor ședințelor de lucru ale grupurilor pentru coordonarea și monitorizarea Strategiei. Pagina web destinată monitorizării implementării Strategiei este în permanență actualizată, recent fiind lansată rubrica “Studii efectuate în cadrul Strategiei”.

De asemenea, a fost realizată o evaluare a aptitudinilor, metodelor, precum și a sistemului de comunicare și relații cu publicul, în urma căreia au fost alese și instruite un șir de persoane – directori și alți responsabili din departamente, care au capacități de a întreține relații cu presa, de a răspunde la întrebările jurnaliștilor în problemele ce țin de competența lor. Asemenea instruiri au fost realizate pe parcursul lunii iulie-septembrie 2013, cu suportul Proiectului de asistență tehnică “Suport în coordonarea reformei în domeniul justiției în Republica Moldova. Pentru detalii referitoare la acțiunile desfășurate în baza Planului de comunicare privind promovarea reformelor în justiție pot fi găsite în Raportul anual accesibil pe site-ul oficial al Ministerului Justiției.

Acoperirea financiară a acțiunilor de implementare a Strategiei de Reformă în Sectorul Justiției

Mecanismul de coordonare și monitorizare a implementării Strategiei este menit să asigure bugetarea adecvată a acțiunilor din Strategie și Planul de acțiuni. Astfel, începând cu anul 2013, cheltuielile inerente implementării acțiunilor din Planul de acțiuni au fost integrate în ciclul național de planificare bugetară. În consecință, Strategia Sectorială de Cheltuieli în domeniul Justiției, parte din Cadrul Bugetar pe Termen Mediu 2013-2015, a beneficiat de alocații bugetare mai mari cu 59,6% comparativ cu anul 2012. Din acțiunile prevăzute în Planul de Acțiuni de implementare a Strategiei, 79% au beneficiat de acoperire bugetară către finele anului 2013, înregistrând o dinamică pozitivă în comparație cu finele anului 2012 când doar 72% de acțiuni beneficiaseră de acoperire bugetară. Respectiv, numărul acțiunilor care necesită în continuare finanțare a scăzut de la 139 până la 102.

Majorarea alocațiilor financiare pentru sectorul justiției a fost posibilă datorită suportului bugetar oferit de Uniunea Europeană. În luna noiembrie 2013, Uniunea Europeană a transferat prima tranșă de 15 milioane de Euro din suma totală de 60 de milioane de Euro, conform Acordului de finanțare, semnat la 14 iunie curent la

³ <http://www.justice.gov.md/category.php?l=ro&idc=155&nod=1&>

Bruxelles. Tot în această perioadă a fost transferată I tranșă din finanțarea More for More. Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană a fost aprobat prin Hotărîrea de Guvern nr. 669 din 2 septembrie 2013, iar Ministerul Justiției a fost desemnat instituția responsabilă pentru realizarea prevederilor Acordului nominalizat. Ținând cont de majorarea volumului alocațiilor financiare pentru sectorul justiției, capacitatea de absorbție a fost o provocare. Deși, suportul financiar a fost transferat cu întârziere, ținem să menționăm că nivelul de absorbție a mijloacelor bugetare alocate din contul Programului de suport al reformei în sectorul justiției, la data de 31 decembrie 2013 a fost de 85 %. Acest progres denotă faptul că instituțiile implementatoare, responsabile de realizarea acțiunilor pot sistematiza și planifica distribuția mijloacelor financiare alocate. Pentru anul 2013 Ministerul Justiției indică un procent de executare a mijloacelor financiare de 88 % și celelalte instituții implementatoare 85 %.

Instituțiile cu cea mai mare rată de absorbție sunt Consiliul Superior al Magistraturii (99,9 %) Curtea Constituțională (100 %) Ministerul Sănătății (99,6%), Comisa Națională de Integritate (100 %). Din instituțiile cu cea mai mică rată de absorbție a mijloacelor financiare alocate fac parte Centrul pentru Drepturile Omului (2,8 %). Din instituțiile subordonate Ministerului Justiției nivelul maxim de absorbție este pentru Departamentul Instituțiilor Penitenciare (92 %) și Centrul de Armonizare a Legislației (99,9 %) și minim pentru Centrul Național de Expertize Judiciare (0 %).

III. DESCRIEREA GENERALĂ A GRADULUI DE REALIZARE A ACȚIUNILOR STABILITE DE PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI

Prezentul raport conține informații cu privire la gradul de implementare a tuturor acțiunilor, care trebuiau realizate în baza Planului de acțiuni, începând cu trimestrul IV, 2012 și până la sfârșitul anului 2013. În aceeași măsură, sunt reflectate și acțiunile care trebuiau începute în 2013 și a căror termen de implementare este mai mare sau sînt acțiuni cu caracter continuu. În anul 2013 trebuia finalizată implementarea a 258 de acțiuni.

Pentru aceste acțiuni în Anexa prezentului raport este prezentat tabelul cu informații detaliate privind gradul de realizare a fiecărei acțiuni evaluate în conformitate cu prevederile Metodologiei de monitorizare a implementării Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016. Astfel, au fost reflectate informații cu privire la termenele și nivelul de realizare al acțiunilor, măsurile întreprinse, mijloacele financiare utilizate/parteneriatele stabilite cu donatorii, dificultăți și provocări în procesul de realizare al acțiunilor. Totodată, au fost indicate actele probatoare care demonstrează realizarea acțiunii. Pentru a oferi un impact vizual cu privire la implementarea acțiunilor s-a optat pentru aplicarea culorilor de marcaj după cum urmează: *acțiuni realizate – albastru; acțiuni realizate parțial – galben; acțiuni nerealizate – roșu, acțiuni desuete – portocaliu.*

Lista acțiunilor desuete a fost aprobată în cadrul ședințelor grupurilor de lucru, dat fiind faptul că acestea și-au pierdut actualitatea sau realizarea lor nu mai este oportună în contextul realizării altor acțiuni.

Dintre cele 258 de acțiuni scadente la data de 31 decembrie 2013 – 154 (comparativ cu anul 2012 - 87) sunt realizate, ceea ce reprezintă un procentaj de 60% din totalul de acțiuni, 79 sunt realizate parțial, ceea ce reprezintă 30% din total, 19 sunt nerealizate, acestea reprezentând 8 % din total și 6 acțiuni au fost calificate ca acțiuni irelevante, ce reprezintă 2 %.

Acțiuni scadente la sfârșitul anului 2013

Pilonul	Acțiuni total	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate	Acțiuni desuete
Pilonul I	73	44	21	7	1
Pilonul II	38	28	10		
Pilonul III	32	12	17	3	
Pilonul IV	26	14	7	1	4
Pilonul V	19	8	7	3	1
Pilonul VI	45	30	12	3	
Pilonul VII	25	18	5	2	
Total	258	154	79	19	6
Procentaj	100	60%	30%	8%	2%

În tabelul din Anexa raportului este prezentată și situația acțiunilor cu caracter continuu și cu termen de realizare mai mare. În conformitate cu prevederile Metodologiei de monitorizare a implementării Strategiei s-au prezentat informații cu privire la realizarea acestor acțiuni și li s-au atribuit culori de marcaj după sistemul aplicabil acțiunilor scadente, dar cu specificarea faptului că acțiunea este apreciată în raport cu realizarea acesteia pentru perioada raportată conform planurilor de acțiuni ale instituțiilor privind implementarea acesteia.

Tabelul reflectă situația cu privire la 162 astfel de acțiuni, 59% din acestea fiind realizate pentru perioada raportată, 20% realizate parțial, cu privire la 20% nu s-au întreprins încă acțiuni de realizare și 1 acțiune desuetă. Procentul ceva mai mare de acțiuni nerealizate la acest capitol în raport cu grupul acțiunilor scadente indică spre faptul că multe din instituțiile responsabile încă nu au demarat realizarea acțiunilor cu termen mare de implementare.

Acțiuni cu caracter continuu și cu termen de realizare mai mare la sfârșitul anului 2013

Pilonul	Acțiuni total	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate	Acțiuni desuete
Pilonul I	36	24	8	4	
Pilonul II	33	6	15	11	1
Pilonul III	15	11	2	2	
Pilonul IV	21	11	2	8	
Pilonul V	6	2	2	2	
Pilonul VI	35	27	4	4	
Pilonul VII	16	15		1	
Total	162	96	33	32	1
Procentaj	100 %	59 %	20 %	20 %	1 %

Planul de acțiuni reflectă 15 subiecți implementatori (sau categorii de subiecți) pentru acțiunile care au devenit scadente pînă în trimestrul IV, 2013. În cele ce urmează este reprezentată situația implementării pe fiecare instituție în parte.

Tabelul reflectă numărul de acțiuni realizate, parțial realizate și pe cele nerealizate pe instituții. Acțiunile nerealizate sunt nominalizate în secțiunea A, cele parțial realizate – în secțiunea B.

1. Ministerul Justiției

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
157	92	51	10
100%	59%	32%	9%

4 acțiuni au fost calificate ca desuete.

2. Consiliul Superior al Magistraturii

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
25	11	11	2
100%	44%	44%	8%

1 acțiune a fost calificată ca desuetă.

3. Institutul Național al Justiției

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
26	17	4	5
100%	65%	15%	20%

4. Procuratura Generală

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
14	9	5	
100%	64%	36%	

5. Centrul Național Anticorupție

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
7	6		
100%	86%		

1 acțiune a fost calificată ca desuetă.

6. Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
6	5	1	
100%	83%	17%	

7. Centrul pentru Drepturile Omului

Ațiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Ațiuni realizate	Ațiuni realizate parțial	Ațiuni nerealizate
6	4	1	1
100%	66%	17%	17%

8. Comisia Națională de Integritate

Ațiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Ațiuni realizate	Ațiuni realizate parțial	Ațiuni nerealizate
4*	4		
100%	100%		

*O acțiune se referă la Parlament, 1 la autorități publice în general.

9. Ministerul Afacerilor Interne

Ațiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Ațiuni realizate	Ațiuni realizate parțial	Ațiuni nerealizate
5	3	2	
100%	60%	40%	

10. Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești

Ațiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Ațiuni realizate	Ațiuni realizate parțial	Ațiuni nerealizate
1	1		
100%	100%		

11. Centrul de Governare Electronică

Ațiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Ațiuni realizate	Ațiuni realizate parțial	Ațiuni nerealizate
1		1	
100%		100%	

12. Curtea Constituțională

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
1		1	
100%		100%	

13. Instituțiile din sectorul justiției

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
3	1	1	1
100%	33%	33%	33%

14. Organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
1		1	
100%		100%	

15. Consiliul național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept

Acțiuni scadente în trimestrul IV 2013 (total)	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
1	1		
100%	100%		

Analizând gradul de realizare a acțiunilor în fiecare pilon aparte, se observă o dinamică pozitivă de realizare a acțiunilor, dar se atestă și anumite nerealizări. Conchidem că ritmul de implementare este mai mult sau mai puțin echilibrat pe sectoare și nu există sectoare problematice, ci doar acțiuni și instituții care ar putea fi apreciate astfel.

Nivelul de realizare a acțiunilor este apreciat de către Grupurile de lucru în baza prevederilor Metodologiei de monitorizare a Strategiei în raport cu indicatorii care sunt prevăzuți în Planul de acțiuni. Grupurile de lucru intră în măsura posibilităților în esența problemei și apreciază dacă acțiunea corespunde obiectivelor urmărite. Aprecierea realizării acțiunii nu se face la nivel macro și nu se analizează focusat schimbările produse în societate, efectul și impactul asupra stării de lucru în sectorul justiției în ansamblu.

O analiză complexă sub aspect calitativ este prevăzută pentru sfârșitul perioadei de implementare a Strategiei care va fi efectuată conform unei metodologii special elaborate. Raportul pentru 2013 pentru prima dată cuprinde și o analiză calitativă a rezultatelor obținute prin analiza comparativă a mai multor indicatori

disponibili la moment. Astfel, la fiecare pilon în partea analitică sînt evidențiați mai mulți indicatori de impact.

Indicatori relevanți pentru analiza impactului au fost reflectați în concluziile Sondajelor de satisfacție a justițiabililor care au fost realizate pe parcursul anului 2013. Unul din aceste sondaje a fost realizat de PromoLex în contextul proiectului “*Monitorizarea reformei sectorului justiției pentru sporirea responsabilității Guvernului*”. Cele mai înalte cote ale respondenților total nesatisfăcuți au fost atestate la capitolul facilități ale instanțelor judecătorești, lipsa indicatorilor spre incinta clădirii instanțelor, etc. În ce privește cele mai înalte cote ale respondenților total satisfăcuți se menționează că peste 71% din avocați sînt total satisfăcuți de accesibilitatea de a lua cunoștință cu materialele dosarului și de timpul rezervat între prezentarea citației și data ședinței de judecată. De asemenea, se atestă un procentaj de 73% total satisfăcuți de publicitatea procesului și mai mult de 80% din respondenți au afirmat că sînt satisfăcuți de amabilitatea și profesionismul judecătorilor. Aceste date și toate componentele sondajului pot fi verificate în rapoartele trimestriale ale Asociației PromoLex.

<http://promolex.md/index.php?module=publications>.

Un alt sondaj de satisfacție a justițiabililor a fost realizat de Departamentul de Administrare Judecătorească și Compania Magneta Consulting. Rezultatele sondajului constată o tendință pozitivă fiind justificată de faptul că justițiabilii au avut ocazia să beneficieze de condiții îmbunătățite în instanțele judecătorești. Unele cifre denotă faptul că 71% din respondenți sînt satisfăcuți de condițiile din instanțe, 80% au menționat că sînt suficiente indicatoarele, 54% au precizat că ședințele au început la timp și doar 19% din respondenți au menționat că au așteptat mai mult de 20 minute ședința planificată, 68% din respondenți au menționat că au reușit în termen rezonabil să își rezolve problemele în instanță. Majoritatea intervievaților nu cunosc despre existența PIGD (55%), în timp ce 65% din respondenți cunosc despre procedura de înregistrare audio-video a ședințelor de judecată. Rezultatele detaliate ale sondajului realizat sînt accesibile pe site-ul oficial al Ministerului justiției.

http://www.justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilonstudiu1/Studiul_privind_gradul_de_satisfactiei_a_justitiabililor_instantelor_de_judecata_in_RM_-_Magenta_Consulting-2013.pdf

Pentru aprecierea impactului reformelor s-a considerat oportună utilizarea datelor alternative, care sunt accesibile și oferă informații privind nivelul de încredere a populației în justiție, incluse în Barometrul Opiniei Publice (BOP), realizat bianual de către Institutul de Politici Publice; indicele de percepție a corupției, care este calculat în studiile Transparency International; analiza conținutului și statisticii adresărilor la Curtea Europeană a Drepturilor Omului; rapoartele organizațiilor internaționale și alte studii și monitorizări direcționate spre analizarea calității reformelor.

Conform rezultatelor Barometrului Opiniei Publice realizat în noiembrie 2013, ponderea cetățenilor care au multă încredere în justiție sau au oarecum încredere în justiție a crescut cu 3 puncte procentuale (de la 13 la 16%) față de nivelul înregistrat pe durata sondajului din aprilie a aceluiași an. Corespunzător, ponderea celor care nu au încredere în justiție (deloc și nu prea) a scăzut cu 4 puncte procentuale (de la 84 la 80%). Merită a fi menționat în acest context că BOP măsoară percepțiile cetățenilor vis a vis de încrederea lor în justiție, pe cînd sondajele privind satisfacția justițiabililor măsoară satisfacția acestora de serviciul prestat în instanțe, adică a celor care în mod direct au interacționat cu activitatea instanțelor de judecată.

IV. IMPLEMENTAREA MĂSURILOR DIN PLANUL DE ACȚIUNI POTRIVIT PILONILOR DIN SRSJ

Planul de acțiuni pentru implementarea SRSJ, subsecvent structurii Strategiei a fost întocmit conform celor șapte piloni ai reformei. Analiza gradului de implementare a măsurilor din Planul de acțiuni, potrivit pilonilor reformei a fost realizată din perspectiva direcțiilor strategice, domeniilor specifice de intervenție și a fiecărei acțiuni distincte stabilite în Planul pentru implementarea SRSJ.

Gradul de realizare a acțiunilor din Plan a fost determinat în baza rapoartelor/informațiilor recepționate de la instituțiile responsabile pentru implementarea acțiunilor prin intermediul Rapoartelor de activitate anuale care au fost recepționate de către Secretariatul grupurilor de lucru pentru monitorizarea implementării Strategiei până la 15 ianuarie 2013. Totodată, au fost luate în considerare deciziile, notele, comentariile și sugestiile expuse de către membrii grupurilor, reprezentanți ai instituțiilor implementatoare și partenerilor de dezvoltare, precum și reprezentanții sectorului asociativ.

Pilonul I. Sistemul judecătoresc

Potrivit SRSJ, obiectivul specific definit pentru Pilonul I este „*Consolidarea independenței, responsabilității, eficienței, imparțialității și transparenței sistemului judecătoresc*”.

Conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011 - 2016, în Pilonul I sunt prevăzute pentru realizare în total *123 de acțiuni*.

Până în trimestrul IV anul 2013, conform termenelor, trebuiau finalizate 73 acțiuni. În același timp a demarat implementarea 36 acțiuni cu un caracter continuu. Pentru aceste 109 de acțiuni este prezentat mai jos tabelul cu informații privind gradul de realizare și alte detalii, în conformitate cu prevederile Metodologiei de monitorizare a implementării Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016.

Din cele 73 acțiuni scadente la data de 31 decembrie 2013 – 44 sunt realizate, 21 realizate parțial, 7 nerealizate și o acțiune desuetă.

Acțiuni scadente la sfârșitul trimestrului IV 2013	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate	Acțiuni desuete
73	44	21	7	1
100%	60%	29%	10%	1%

Din cele 36 acțiuni cu caracter continuu/acțiuni cu un termen de realizare mai mare, 24 sunt realizate, 8 realizate parțial pentru perioada de raportare, 4 nerealizate.

Acțiuni cu caracter continuu/caracter mai mare	Acțiuni realizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni realizate parțial (pentru perioada raportată)	Acțiuni nerealizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni desuete
36	24	8	4	
100%	67%	22%	11%	

*Detalii privind acțiunile realizate/parțial realizate/nerealizate se regăsesc în Tabelul detaliat privind realizarea Planului de acțiuni din Anexa la prezentul Raport.

Realizări:

Evaluarea comparativă a acțiunilor prevăzute pentru 2012 și 2013, demonstrează că anul 2012 a fost unul crucial pentru crearea infrastructurii legislative necesare reformei sistemului judecătoresc. Acțiunile planificate pentru anul 2013 s-au concentrat preponderent pe elaborarea cadrului normativ secundar, implementarea plenară a modificărilor legislative modificate și adoptate în 2012, restructurări instituționale și organizaționale, îmbunătățirea condițiilor de activitate a judecătorilor, utilizarea sporită a tehnologiilor informaționale în activitatea instanțelor judecătorești.

După adoptarea Legii nr. 153 din 5 iulie 2012 pentru modificarea unor acte legislative privind organizarea și funcționarea sistemului judecătoresc pe parcursul anul 2013 au fost atinse realizări privitor la:

Consolidarea rolului CSM în determinarea și stabilirea concretă a numărului de judecător. Acest exercițiu a revenit CSM-ului, care a beneficiat de noul instrument oferit de lege avînd posibilitatea de a stabili numărul judecătorilor în funcție de necesitățile fiecărei instanțe judecătorești. Mecanismul anterior de stabilire fixă a numărului de judecători pentru fiecare instanță era extrem de rigid și nu oferea CSM posibilitatea de a reacționa și de a interveni prompt și operativ în cazul în care, în unele judecătories, volumul de muncă era excesiv, creînd blocaje instituționale, în raport cu alte instanțe. Prin urmare, CSM în condițiile actuale are posibilitatea de a interveni periodic în procesul de distribuire a numărului de judecători per fiecare instanță, fără a fi necesară procedura îndelungată de modificare a legislației.

Optimizarea numărului de persoane cu funcții administrative din sistemul judecătoresc. Această acțiune este judicioasă prin prisma revizuirii numărului de persoane cu funcții administrative și stabilirea unor criterii precise pentru stabilirea numărului de vicepreședinți a instanțelor. Conform noilor prevederi în cadrul judecătorilor, funcția de vicepreședinte a fost instituită doar în cazul în care numărul de judecători este mai mare de 6. Anterior, în unele instanțe cu un număr mic de judecători (3-6), doi din ei în mod neapărat exercitau și funcții administrative: președinte și vicepreședinte. Aceste modificări au contribuit și la optimizarea cheltuielilor de personal per sistem.

Sporirea eficienței managementului și îmbunătățirea sistemului practic și regulator de administrare a instanțelor. Realizarea respectivă a fost obținută prin revizuirea atribuțiilor președinților de instanțe și instituirea funcțiilor de șefi ai secretariatelor de instanțe. În mod inerent aceasta a dus la decongestionarea președinților instanțelor judecătorești de funcțiile improprie procesului de înfăptuire a justiției și a sporirii capacităților de planificare strategică și bugetară a instanțelor judecătorești. Astfel, conform datelor de la sfîrșitul anului 2013, în sistem sînt antrenați 48 șefi de secretariate.

Consolidarea capacităților și profesionalismului procesului de înfăptuire a justiției, asigurarea eficienței și calității acestui proces prin instituirea funcției de asistent judiciar. Rezultatele pe termen lung ale acestei inițiative accelerarea soluționării cauzelor judiciare, ridicarea calității hotărîrilor judiciare și de asemenea, crearea unei rezerve de cadre profesionale, care poate eventual completa corpul judecătoresc. Pînă la finele anului 2013, în sistem au fost create 450 locuri de muncă de asistenți judiciari, dintre care 64 de unități au revenit CSJ.

Unificarea sistemului de accedere în profesia de judecător și optimizarea condițiilor de accedere în profesie, prin revizuirea condițiilor de accedere în funcția de judecător. Astfel, în prezent se aplică norma potrivit căreia persoanele cu vechime în muncă în anumite specialități vor putea candida la funcțiile de judecător doar după urmarea unui curs de formare inițială și susținerea unui examen în fața Comisiei de absolvire a INJ; a fost restrâns cercul profesiilor de specialitate juridică, care oferă posibilitatea persoanelor de a candida la funcțiile de judecător.

Reformarea instituției imunității judecătorilor. Scopul acesteia a fost asigurarea prevenirii corupției în sistemul judecătoresc și oferirea unor instrumente eficiente de combatere a corupției. În prezent nu mai este nevoie de acordul CSM pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, în cazul în care acesta este bănuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute la articolul 324 (*coruperea pasivă*) și 326 (*traficul de influență*) Cod penal. Controlul constituționalității acestei prevederi nu a modificat substanța ei și astfel, în anul 2013 au fost pornite 3 dosare penale împotriva judecătorilor.

Optimizarea numărului de judecători ai Curții Supreme de Justiție. Această acțiune a presupus micșorarea numărului de judecători al Curții Supreme de Justiție de la 49, pînă la 33 de judecători. Diminuarea numărului de judecători a fost justificată de revizuirea substanțială a competențelor jurisdicționale ale CSJ, care potrivit ultimelor modificări operate la codurile de procedură, s-a transformat într-o veritabilă instanță de recurs.

Consolidarea capacităților de autoadministrare a sistemului judecătoresc prin revizuirea rolului, componenței și competențelor CSM și ale instituțiilor din subordinea acestuia. Astfel, noua componență a CSM este compusă din 12 membri dintre care: 3 membri sunt profesori titulari, 3 membri din oficiu (președintele CSJ, ministrul justiției și Procurorul General) și 6 judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor. Această prevedere este consonantă standardelor internaționale și recomandărilor Comisiei de la Veneția, conform cărora componența organelor autoadministrării judecătorești trebuie să fie reprezentată de cel puțin jumătate din judecători aleși de colegii lor.

Fortificarea inspecției judiciare, prin oferirea noilor competențe de verificare a activității organizatorice pentru asigurarea celerității procesului, transparenței activității de înfăptuire a justiției, eficienței activității instanțelor judecătorești, conduitei profesionale a personalului instanțelor judecătorești etc. În prezent controalele inspecției judiciare au la moment un caracter sistemic și, respectiv, asigură un rol preventiv pentru excluderea problemelor de la o fază incipientă. Rapoartele acestei instituții au constitui temei pentru pornirea mai multor proceduri disciplinare în privința judecătorilor, care s-au soldat cu demiterea unora din funcții.

Sporirea transparenței activității CSM prin obligativitatea publicării nu doar a hotărîrilor CSM, dar și a materialelor adiționale la hotărîrile CSM, opiniile separate ale membrilor CSM, plasarea proceselor-verbale ale ședințelor pe pagina web a CSM etc., votul membrilor CSM se manifestă doar deschis, hotărîrile emise sînt în mod obligatoriu motivate, iar ședințele CSM sînt publice și înregistrate video și audio. Toate acestea au contribuit la sporirea transparenței procesului decizional în cadrul CSM și la prevenirea abuzurilor sau adoptarea unor hotărîri arbitrare. Conform unei monitorizări elaborate de Centrul de Resurse Juridice în cadrul proiectului „Transparența și eficiența CSM”, s-a constatat faptul că pentru anul 2010 nu au fost publicate 89 din cele 607 hotărîri ale CSM (14,7 %), în anul 2011 – 56 din 713 (7,9 %), iar în 2012 – 25 din 848 de hotărîri (3%). Deși cifre în acest sens nu sînt încă disponibile pentru anul 2013, cert este că de la introducerea unor rigori mai stricte pentru activitatea CSM, instituția a devenit una mult mai transparentă și implicit mai responsabilă.

Legea nr. 154 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor din 5 iulie 2012 a instituit un nou **sistem de selectare a candidaților la funcțiile de judecător, bazat pe criterii unitare, obiective și clare și crearea unui sistem transparent pentru selectarea celor mai buni candidați, precum și un nou sistem de evaluare a performanțelor.**

Evaluarea performanțelor judecătorilor este o instituție nouă pentru Republica Moldova, deoarece pînă la adoptarea acestei legi a existat instituția atestării care se reducea la o simplă formalitate. Evaluarea performanțelor judecătorilor se efectuează de către colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor și are ca scop stabilirea nivelului de cunoștințe și aptitudini profesionale ale judecătorilor, precum și a capacității

de a aplica cunoștințele teoretice și aptitudinile necesare pentru a practica profesia de judecător, stabilirea domeniilor slabe și forte în activitatea judecătorilor și stimularea tendinței de perfecționare a abilităților profesionale. Aceste criterii au fost reglementate detaliat în regulamentul CSM, însă în procesul de selectare a candidaților la funcția de judecător, de promovare în funcția de judecător la o instanță superioară, de numire în funcția de președinte sau vicepreședinte de instanță, de transferare a judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară se ține cont de următoarele criterii: nivelul de pregătire și aptitudinile profesionale, capacitatea de aplicare a cunoștințelor și aptitudinilor teoretice în practică, vechimea în muncă în funcția de judecător sau funcțiile de specialitate juridică, indicatori calitativi și cantitativi a activității în funcția de judecător sau, după caz, în funcțiile de specialitate juridică, respectarea standardelor etice, activitatea didactică și științifică ș.a.

http://irp.md/uploads/Raport%20performante%20juridice_tipar_v2.pdf

În scopul asigurării implementării practice a prevederilor legii sus menționate pe parcursul anului 2013 CSM a depus eforturi consistente orientate spre crearea cadrului instituțional și normativ necesar: a fost constituit Colegiul de selecție și evaluarea performanțelor, au fost elaborate și adoptate regulile de procedură pentru funcționarea colegiilor, precum și criteriile distincte pentru selecția candidaților la funcția de judecător și evaluarea performanțelor judecătorilor. Conform Raportului anual al Colegiului de evaluare pentru 2013, au fost evaluați 124 judecători din numărul total de 471. Astfel, au fost acordate 34 calificative “excelent”, 64 calificative “foarte bine”, 23 calificative “bine”, 2 calificative “suficient” și un calificativ “eșuat”. Până la finele anului 2015, tot corpul de magistrați urmează a fi evaluat conform noii proceduri reglementate în acest sens și în baza unui plan aprobat de CSM.

http://www.csm.md/index.php?option=com_content&view=article&id=377&Itemid=167&lang=ro

Potrivit notei informative a Colegiului de selecție, pe parcursul anului 2013 au fost organizate 12 ședințe ale Colegiului în cadrul cărora au fost examinate 85 de candidaturi, și respectiv adoptate 85 de hotărâri motivate. Rapoartele de activitate ale ambelor Colegii pentru anul 2013, precum și hotărârile adoptate de către acestea sînt disponibile pe pagina web oficială a CSM.

http://www.csm.md/index.php?option=com_content&view=article&id=377&Itemid=167&lang=

http://www.csm.md/index.php?option=com_content&view=article&id=376&Itemid=160&lang=ro

Majorarea finanțării instanțelor judecătorești

Bugetul instanțelor judecătorești a fost majorat în anul 2013 cu 63,6% față de anul 2012, ceea ce a permis o mai bună funcționare a sistemului, care a acoperit cele mai stringente necesități ale instanțelor din țară. Per sistem judiciar (CSM, INJ și DAJ), majorarea bugetului a constituit 93,3 %, ceea ce a reprezentat o majorare considerabilă și sesizabilă pentru sistemul judecătoresc per ansamblu. Aceste majorări în linii mari au fost direcționate pentru cheltuielile de personal: noile funcții de asistenți judiciari și șefi de secretariate. De asemenea, majorările de buget au avut impact direct asupra condițiilor de activitate ale instanțelor judecătorești prin efectuarea de investiții și reparații capitale. Astfel, la finele anului 2013 au fost renovate 24 de instanțe din 25 planificate, din numărul total de 48 de instanțe. Această dinamică pozitivă este planificată și pentru anul 2014, însă gradual, astfel încît bugetul instanțelor pentru anul 2014 a fost majorat cu 10% în comparație cu 2013. O majorare de buget considerabilă cum a avut loc în anul 2013, implică consolidarea capacităților administrative instituționale. Astfel, odată cu instituirea funcției de șef al secretariatelor instanțelor care au preluat prerogativele administrative anterior în competența președinților de instanțe a asigurat absorbția mijloacelor per sistem judecătoresc în valoare de 96%.

Optimizarea procedurii judecătorești și asigurarea transparenței acestora

Pe parcursul 2012-2013 cu suportul USAID ROLISP în colaborare cu MJ și CSM a fost evaluat nivelul

implementării sistemului de înregistrare audio a ședințelor judiciare SRS Femida și a dispozitivelor portabile (dictafoane) în toate instanțele judecătorești. În urma evaluării s-a constatat că 25 de instanțe nu utilizau deloc sistemul de înregistrare audio, 19 instanțe utilizau parțial și doar 6 instanțe utilizau integral. După ce au fost evaluate necesitățile pentru înlăturarea motivelor pentru care aceste instrumente nu erau integral utilizate, în perioada aprilie-mai 2013 cu suportul aceluiași partener de dezvoltare au fost transferate în gestiunea instanțelor 38 de sisteme de înregistrare audio și 190 dictafoane. De asemenea, pentru a asigura tehnic aplicabilitatea acestor instrumente instanțele de judecată au beneficiat și de echipament IT pentru a înregistra ședințele audio. Astfel, instanțele din țară au fost dotate cu 200 computere, 200 de imprimante și 30 de scanere. O atenție deosebită a fost acordată și instruirii grefierilor pentru a utiliza la capacitate maximă aceste tehnologii. La 12 aprilie 2013 CSM a aprobat în redacție nouă Regulamentul privind înregistrarea ședințelor de judecată. Noua redacție a Regulamentului explică modul de utilizare a sistemului Femida și a dictafoanelor, definește modalitatea de înregistrare a ședințelor de judecată, regulile de salvare, păstrare și arhivare a înregistrărilor audio pe diverși purtători virtuali. În concluzie, poate fi menționat că au fost asigurate toate condițiile: echipamentul tehnic, personal instruit și cadrul regulator. Acest proces va fi monitorizat și în anul 2014. Cu titlu special trebuie menționat că la începutul anului 2014 CSM a pornit procedura disciplinară împotriva a 9 judecători, dintre care un președinte de instanță, pentru nerespectarea prevederilor legale referitor la înregistrarea ședințelor de judecată.

Implementarea sistemului de e-justiție pentru utilizarea eficientă și funcțională a sistemului informațional judecătoresc - Programului de Gestionare Integrată a Dosarelor (PIGD)

În conformitate cu Prevederilor Planului de acțiuni privind implementarea SRSJ pe parcursul anului 2013 a avut loc perfecționarea modului electronic de distribuire aleatorie a dosarelor cu suportul USAID ROLISP; s-a creat mecanismul de verificare a gestionării electronice a dosarelor și a mai fost creat modulul de anonimizare a hotărârilor judecătorești. De asemenea, a fost îmbunătățit modulul de raportare statistică, care este necesar pentru evaluarea performanțelor judecătorilor. Drept rezultat al acestor modificări a fost lansată versiunea a 4-a a PIGD, care a fost instalată în toate instanțele din țară. Suplimentar acțiunilor prevăzute de Strategie a avut loc virtualizarea tuturor serverelor locale din fiecare instanță de judecată și migrarea acestora într-un singur data centru, ceea ce a permis facilitarea transmiterii electronice a dosarelor de la o instanță la alta. Noua versiune a PIGD exclude orice potențiale manipulări în sistem și factorul uman din procesul de repartizare aleatorie a dosarelor, iar orice intervenții arbitrare în procesul de repartizare aleatorie este monitorizat și înregistrat de sistem. Actualmente este posibilă imprimarea fișei de repartizare aleatorie a dosarelor, iar participanții la proces fac uz de acest drept și solicită anexarea acestui document la dosar. Îmbunătățirea modulului de repartizare aleatorie a dosarelor a permis adoptarea de către CSM a Regulamentului de repartizare aleatorie a dosarelor prin care s-a instituit în mod imperativ utilizarea modalității tehnice de repartizare a dosarelor.

Consolidarea cadrului instituțional al instanțelor judecătorești

În scopul optimizării activităților instanțelor de judecată, Ministerul Justiției a dat startul pregătirii conceptului cu privire la optimizarea hărții instanțelor de judecată pentru a îmbunătăți calitatea justiției și a spori eficiența sistemului judiciar. Un motiv important pentru optimizarea hărții judiciare este de a se asigura că fondurile publice nu sînt cheltuite în mod nejustificat pentru instanțele judecătorești ineficiente cu un volum redus de muncă în comparație cu numărul de judecători și numărul de personal al instanței. Or, instanțele judecătorești mai mari pot utiliza fondurile într-un mod mai eficient decît instanțele mai mici. La începutul anului 2014 a fost prezentat studiul de oportunitate privind optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești. Autorii studiului (Centrul de Resurse Juridice cu suportul Ambasadei SUA) au venit cu mai multe soluții și modele alternative, care urmează a fi atent analizate de către decidenți în scopul implementării celor mai optime recomandări.

Pentru a asigura un bun mecanism de finanțare sustenabilă a sistemului, Ministerul Justiției împreună cu partenerii de dezvoltare a coordonat elaborarea unui studiu cu privire la finanțarea sistemului judecătoresc,

studiul a fost prezentat public în luna octombrie 2013. Astfel, au fost analizate mai multe opțiuni pentru un mecanism mai eficient de planificare bugetară și de utilizare a fondurilor de către instanțele de judecată, urmând să se fortifice acest sistem și să se asigure că instanțele de judecată vor utiliza banii publici într-un mod transparent, prioritizat și eficient.

http://www.justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilonstudiu1/Recomandari_de_elaborare_a_propunerilor_de_buget_al_instantelor_-ROLISP-2013.pdf

Restanțe

Pentru anul 2013 au rămas restante un șir de activități legate de elaborarea cadrului normativ privitor la optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești, modernizarea Institutului Național al Justiției, precum și privitor la organizarea unor activități de instruire în cadrul INJ.

Cauzele acestor restanțe sunt de varie natură. În cazul proiectelor actelor normative necesare optimizării hărții instanțelor judecătorești, întârzierea acestora a fost condiționată de complexitatea studiilor/analizei ex-ante desfășurate, care urmau a fi puse la baza promovării proiectului; în cazul proiectului de modificare a cadrului normativ privitor la INJ tergiversarea a fost provocată de volumul impunător al inițiativelor legislative pe care MJ trebuia să le implementeze în anul 2013. Pentru a depăși aceste blocaje, în anul 2014, Ministerul Justiției, în cooperare cu instituțiile relevante din sector (CSM, INJ), va depune toată diligența și eforturile necesare pentru a asigura reluarea ritmului programat de SRSJ și realizarea acțiunilor restante.

Pilonul II. Justiția penală

Potrivit SRSJ, obiectivul specific pentru Pilonul II este „Eficientizarea procesului de investigație prejudiciară în vederea garantării, respectării drepturilor omului, asigurării securității fiecărei persoane și diminuării nivelului de criminalitate”.

Conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei, în Pilonul II sunt prevăzute pentru realizare în total 71 de acțiuni. În trimestrul IV anul 2013, conform termenelor, trebuiau finalizate 38 acțiuni (având termen de scadență), dar este prevăzută perioada de începere a implementării a altor 33 acțiuni, care fie au un caracter continuu, fie au un termen mai mare de realizare.

Pentru 71 din aceste acțiuni este prezentat mai jos tabelul cu informații privind gradul de realizare și alte detalii, în conformitate cu prevederile Metodologiei de monitorizare a implementării Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016.

Din cele 38 acțiuni scadente la data de 30 decembrie 2013 – 28 sunt realizate, 10 realizate parțial, iar 0 nerealizate.

Acțiuni scadente la sfârșitul anului 2013	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
38	28	10	
100%	74%	26%	

Din cele 33 de acțiuni cu termen de realizare mai mare, sau, în virtutea specificului individual al acțiunii, cu caracter continuu, 6 pot fi apreciate ca realizate pentru perioada de raportare, 15 acțiuni pot fi considerate realizate parțial pentru perioada de raportare, în privința la 11 acțiuni nu s-au întreprins încă acțiuni de realizare, 1 acțiuni fiind considerată irelevantă (desuetă), conform deciziei Grupului de lucru pentru Pilonul II.

Acțiuni cu caracter continuu sau care au un termen mai mare	Acțiuni realizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni realizate parțial (pentru perioada raportată)	Acțiuni nerealizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni desuete
33	6	15	11	1
100%	18%	46%	33%	3%

*Detalii privind acțiunile realizate/parțial realizate/nerealizate se regăsesc în *Tabelul detaliat privind realizarea Planului de acțiuni* din Anexa la prezentul Raport.

Realizări

Revizuirea conceptului și a procedurii fazei pre-judiciare. Pe parcursul anului 2013 pentru realizarea obiectivului au fost întreprinse următoarele acțiuni:

Optimizarea MAI (reformarea cadrului legal și organizațional realizată). Noua lege a Poliției votată în Parlament la 27 decembrie 2012, intrată în vigoare la data de 5 martie 2013, a marcat separarea instituțională dintre Ministerul Afacerilor Interne și Poliția Republicii Moldova. Această modificare a dus la separarea competențelor, a fost îmbunătățit managementul integrității sistemului prin crearea Serviciului Protecției Interne și Anticorupție, etc. Ca urmare a acestor schimbări pe parcursul anului 2013 s-a atestat o creștere a nivelului de încredere a cetățenilor în MAI de la 23,7% în mai la 31,3% în decembrie (conform unui sondaj sociologic realizat de către Institutul de Politici Publice).

Revizuirea Statutului CCCEC (după reformă CNA). În urma reformei din 2012 prin care a avut loc modificarea statutului CNA, în 2013 a fost demarată implementarea Strategiei de reformă a CAN. Totodată, pentru a consolida activitatea CNA au fost aprobate reguli cu privire la : structura și efectivul limită a Centrului, a fost elaborat Codul de conduită a angajatului CNA, a fost elaborat Regulamentul cu privire la sistemul liniilor telefonice anti-corupție, a fost elaborată și aprobată metodologia de măsurare a percepției fenomenului corupției în domeniile vulnerabile din RM. Modificarea statutului Centrului a asigurat independența instituției, focusarea acesteia preponderent pe activitatea de prevenire și combatere a corupției, consolidarea capacităților instituționale.

Consolidarea profesionalismului și a independenței procuraturii

Conceptul de reformare a organelor procuraturii (concept realizat propus Parlamentului spre examinare). La 11 iulie 2013 a fost semnat ordinul comun al Ministrului Justiției și Procurorului General privind crearea unui grup de lucru interinstituțional responsabil pentru modificarea cadrului normativ național în vederea reformării procuraturii. În cadrul Grupului au fost desemnați reprezentanți ai Procuraturii Generale, Ministerului Justiției, reprezentanții societății civile și au participat - cu statut de observatori - experți internaționali din cadrul Ambasadei SUA, OSCE, NORLAM, Oficiul Consiliului Europei în Republica Moldova pentru asigurarea corespunderea amendamentelor la cadrul normativ standardelor internaționale și celor mai bune practici europene.

Activitatea Grupului de lucru s-a materializat prin două documente elaborate și prezentate:

1. *Concepția de reformare a Procuraturii. Consolidarea profesionalismului și a independenței (prezentată în ședință publică la 20 noiembrie 2013);*
2. *proiectul Legii cu privire la Procuratură.*

Atât Concepția de reformare a Procuraturii, cât și proiectul Legii cu privire la Procuratură sunt supuse

discuțiilor în cadrul unui grup de lucru parlamentar – Grupul de lucru pentru definitivarea Concepției de reformare a Procuraturii și elaborarea proiectelor de acte normative ce vizează reforma activității Procuraturii, format prin Dispoziția Președintelui Parlamentului DDP/C1 nr. 2 din 15 ianuarie 2014. Grupul are ca obiectiv elaborarea proiectelor de acte normative cu privire la reformarea Procuraturii (eventual, și a proiectului de modificare a Constituției) și prezentarea acestora Parlamentului spre adoptare.

Reformarea Procuraturii vizează reglementarea procedurii și criteriilor de selectare, numire, transfer și promovare a procurorilor (stabilirea unor criterii și a unei proceduri clare, transparente, obiective, și bazate pe merit pentru selectarea, numirea, transferul și promovarea procurorilor), fortificarea capacităților și asigurarea independenței Consiliului Superior al Procurorilor prin prevederea unui buget separat, stabilirea competenței procuraturii și limitarea (*excluderea*) participării procurorului la judecarea cauzelor nepenale, demilitarizarea instituției procuraturii, revizuirea procedurii de răspundere disciplinară și a regimului imunității acestora, implementarea conceptului de specializare a procuraturilor, examinarea oportunității acestei forme de activitate, etc.

Cât privește examinarea eliminării imunității generale a procurorilor, IRP a prezentat un Studiu cu privire la regulile de răspundere a procurorilor, inclusiv de răspundere disciplinară precum și eliminarea imunității generale a procurorilor – recomandările studiului vor fi examinate la etapa de finalizare a proiectului de lege cu privire la procuratură.

http://www.justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilon2/Regulile_de_raspundere_a_procurorilor__raspunderea_disciplinar_si_eliminarea_imunitatii-_PG-2013.pdf

Consolidarea capacităților profesionale de investigare a infracțiunilor

Îmbunătățirea capacităților profesionale ale persoanelor implicate în activitatea de investigare și urmărire penală a fost asigurată de către INJ pe parcursul anului 2013 prin organizarea a 38 de seminare pe 5 tematici diferite la care au participat mai mult de 1000 de judecători și procurori în domeniul investigării și urmăririi penale.

Reformarea centrelor de expertiză judiciară. În 2012 a fost efectuat o cercetare empirică care a avut obiect de analiză: oportunitatea instituirii sistemului mixt de expertiză judiciară, modul de reformare a centrelor de expertiză judiciară, consolidarea sistemului de expertiză judiciară. Ca rezultat al studiului au fost formulate propuneri pentru elaborarea proiectului de lege cu privire la expertiza judiciară, care în trimestrul I al anului 2014 va fi supus consultărilor publice.

Modernizarea sistemului de colectare a datelor statistice. În anul 2013 a fost efectuat un studiu privind colectarea și analiza datelor statistice ce țin de justiția penală și problemele existente în acest domeniu.

Ca urmare a studiului efectuat s-a constatat necesitatea asigurării respectării principiilor coerenței, consecvenței și echilibrului între reglementările din domeniu care sînt prevăzute de actele legislative și actele normative departamentale a instituțiilor implicate în activitatea de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală (Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal, Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Național de Statistică, Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție). Se propune unificarea acestor prevederi în scopul asigurării interoperabilității bazelor de date. Studiul a fost prezentat public, iar concluziile acestuia urmează a fi transpuse în modificările la legislație.

http://www.justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilon2/Sistem_automat_statistica_judiciara_adatelor_penale_-_Edward_Lucaci_-2013.pdf

Indicatori de performanță a organelor care înfăptuiesc justiția penală. Procuratura Generală a elaborat Regulamentul cu privire la evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor, care a fost aprobat prin Hotărârea CSP nr. 12-211/12 din 11.09.2012. Evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor are ca obiectiv stabilirea nivelului de competență profesională al acestora și vizează îmbunătățirea performanțelor profesionale, creșterea eficienței activității organelor Procuraturii, menținerea și consolidarea capacităților și a

încrederii publice față de această instituție. Pentru verificarea îndeplinirii criteriilor de competență profesională și de performanță, procurorii sunt supuși unei evaluări privind: eficiența activității; calitatea activității; integritatea; obligația de formare profesională continuă. În cazul procurorilor numiți în funcții de conducere, evaluarea se face și asupra modului de îndeplinire a atribuțiilor manageriale. Totodată, Procuratura Generală a efectuat o analiză a sistemului indicatorilor de performanță a organelor implicate în înfăptuirea justiției penale care a fost remisă Ministerului Justiției la 25.11.2013 cu nr.28-1d/13-227. Urmează a fi elaborați indicatori de performanță a tuturor organelor implicate în înfăptuirea justiției penale

Evaluarea măsurilor preventive neprivative de libertate. În acest sens a fost efectuat Studiul cu privire la eficientizarea modului de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere și a măsurilor preventive precum și Studiul cu privire la evaluarea eficienței aplicării și executării pedepselor penale neprivative și privative de libertate.

Mecanismul existent de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor. În acest sens a fost elaborat un studiu cu privire la mecanismul existent de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor.

Restanțe

Dat fiind faptul că reforma procuraturii a demarat mai târziu decât au fost prevăzute termenele stabilite pentru acțiunile respective în Planul de Acțiuni, la finele anului 2013 rămân a fi parțial realizate un șir de acțiuni scadente care vizează nemijlocit reforma organelor procuraturii.

Pilonul III. Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești

Pilonul III al SRSJ este consacrat profesiilor conexe sectorului justiției și obiectivul specific al acestuia este „Ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor ce asigură accesul efectiv la justiție: asistența juridică efectivă, examinarea cauzelor și executarea hotărârilor judecătorești în termene rezonabile, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sectorului de justiție”.

Conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei, în Pilonul III sunt prevăzute pentru realizare în total 45 de acțiuni. În trimestrul IV anul 2013, conform termenelor, trebuiau finalizate 32 acțiuni (acestea fiind acțiuni scadente). Totodată, este prevăzută perioada de începere a implementării a altor 13 acțiuni, care fie au un caracter continuu, fie au un termen mai mare de realizare.

Din cele 32 acțiuni scadente la data de 31 decembrie 2013 : 12 acțiuni sunt realizate, 17 acțiuni sunt realizate parțial, iar 3 acțiuni sunt nerealizate.

Acțiuni scadente la sfârșitul anului 2013	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
32	12	17	3
100%	34%	53%	13%

Din cele 13 acțiuni cu termen de realizare mai mare, sau, în virtutea specificului individual al acțiunii, cu caracter continuu, 11 pot fi apreciate ca realizate pentru perioada de raportare (dar numărul include acțiunile pentru care nu s-au prevăzut măsuri în perioada raportată), o acțiune poate fi considerată realizată parțial pentru perioada de raportare, iar o acțiuni poate fi considerată nerealizată pentru perioada de raportare.

Acțiuni cu caracter continuu sau care au un termen mai mare	Acțiuni realizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni realizate parțial (pentru perioada raportată)	Acțiuni nerealizate (pentru perioada raportată)
13	11	1	1
100%	84%	8%	8%

*Detalii privind acțiunile realizate/parțial realizate/nerealizate se regăsesc în *Tabelul detaliat privind realizarea Planului de acțiuni* din Anexa la prezentul Raport.

Realizări

Consolidarea capacității de organizare și administrare a sistemului asistenței juridice de stat. Administrare (aparatură administrativă creată). În vederea consolidării sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat la finele anului 2012, urmare a adoptării Legii nr. 112 din 18 mai 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative <http://lex.justice.md/md/344079/> a fost creat Aparatul administrativ al CNAJGS fiind introduse în textul Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat reglementări privind activitatea directorului executiv și a aparatului administrativ al Consiliului. Ca și rezultat în anul 2013, CNAJGS a fost susținut în activitatea sa de către Aparatul administrativ care a asigurat activitatea continuă a Consiliului Național și a exercitat controlul asupra funcționării sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, măsură care a contribuit esențial la asigurarea funcționării și fortificării capacității de administrare a întregului sistem de acordare a asistenței juridice garantate de stat. Aparatul administrativ a contribuit la insituirea unor pârghii manageriale pentru administrarea continuă a activității sistemului de asistență juridică garantată de stat prin organizarea și managementul informației și comunicării între Oficiile Teritoriale și CNAJGS, între CNAJGS și partenerii de activitate, managementul strategic, prin implementarea și monitorizarea implementării politicilor în domeniu, managementul comunicării și relațiilor externe, managementul resurselor financiare. Întru exercitarea competențelor funcționale ale CNAJGS, Aparatul administrativ a elaborat proiectele de documente care urmau a fi adoptate de CNAJGS, inclusiv proiecte de documente fundamentate pe analize și prognoze ce țin de activitatea sistemului de asistență juridică garantată de stat, exercitând monitorizarea executării hotărârilor CNAJGS și îndeplinind alte atribuții în conformitate cu Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, Regulamentul de activitate al Aparatului administrativ al CNAJGS și alte acte normative din domeniul asistenței juridice garantate de stat.

Recuperarea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat (identificarea opțiunii oportune). În cazul asistenței juridice calificate gratuite acordate în dependență de nivelul de venit al persoanei, precum și în cazul asistenței juridice calificate parțial gratuite se impune necesitatea de a fi elaborat un mecanism prin care vor fi urmăriți banii pe care beneficiarii urmează să-i restituie statului.

Au fost identificate 5 opțiuni privind mecanismul de recuperare a cheltuielilor. Opțiunile identificate au fost supuse dezbaterilor în cadrul unei mese rotunde „Recuperarea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat” desfășurată în mun. Chișinău la 4 octombrie 2013. Urmare a dezbaterilor s-a decis că cea mai potrivită opțiune în acest sens ar fi recunoașterea deciziilor emise de coordonatorii Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS cu privire la restituirea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat ca fiind acte executorii. În situația în care acest tip de decizii ar fi introduse în lista documentelor executorii prevăzute în art. 11 al Codului de executare al Republicii Moldova, adică li s-ar atribui statut de document executoriu, urmărirea cheltuielilor legate de acordarea asistenței juridice garantate de stat ar avea loc într-o formă simplificată, fiind omisă faza judiciară și pusă în aplicare faza de executare. Această opțiune include în sine, atât o procedură simplificată de urmărire a cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat, cât și dreptul la un recurs efectiv al persoanelor vizate, în cazul în care vor considera deciziile luate în acest sens ca fiind ilegale și neîntemeiate. Astfel, apelarea la procedura judiciară va avea loc numai în anumite cauze, la discreția persoanelor vizate prin deciziile luate

de coordonatorul Oficiului Teritorial al CNAJGS. Prin urmare, în continuare urmează a se elabora un proiect de lege de modificare a Codului de executare și anume art. 11 din Cod și susținerea în continuare a Guvernului și Parlamentului în vederea adoptării noilor reglementări.

Mecanism de acces la bazele de date pentru verificarea veniturilor solicitanților de asistență juridică garantată de stat (*acces la informații pentru Oficiile Teritoriale*). Obținerea accesului la bazele de date pentru vizualizarea informației cu privire la veniturile solicitantului ar permite excluderea abuzurilor din partea solicitanților. Deși, accesul la bazele de date încă este restricționat în anul 2013 au fost înregistrate unele progrese în vederea atingerii scopului final. A fost elaborat un proiect de lege de modificare a Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat și completare a Codului Fiscal al Republicii Moldova. La data de 3 decembrie 2013, Parlamentul a adoptat proiectul Legii privind modificarea și completarea Codului Fiscal (inițiativa Guvernului nr. 491), prin intermediul căruia a fost acordată posibilitatea pentru coordonatorii Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS de a avea acces la informațiile de care dispun organele cu atribuții fiscale referitor la un contribuabil concret în scopul verificării veniturilor.

Îmbunătățirea calității și a accesibilității serviciilor de asistență juridică garantată de stat

Criterii de selectare a avocaților (*criterii aprobate*). Prin Hotărârea CNAJGS nr.17 din 11 iunie 2013 cu privire la modificarea Regulamentului privind concursul de selectare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat au fost stabilite *criteriile de selectare a avocaților* care acordă asistență juridică calificată garantată de stat și asigurarea transparenței procesului de selectare a avocaților. A fost completat dosarul de participare la concurs cu alte acte necesare a fi prezentate de către candidatul-avocat, după cum este Avizul Baroului de Avocați pentru admiterea avocatului în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat. În acest mod este adusă și contribuția Uniunii Avocaților din Republica Moldova în procesul de selectare a avocaților. De asemenea, proba interviului a devenit una obligatorie, de către membrii comisiilor de concurs completându-se câte un act de evaluare cu indicarea punctajului pentru fiecare criteriu de selectare și a punctajului total acumulat.

Instituirea noilor criterii de selectare a avocaților în vederea acordării asistenței juridice garantate de stat urmărește scopul de verificare a gradului de conștientizare și de motivare a avocaților de a activa în acest sistem, este sau nu pregătit moral avocatul să acorde servicii de aceeași calitate, indiferent de faptul cine și cât îi remunerează munca și este gata să respecte aceleași standarde de calitate.

Monitorizarea calității asistenței juridice garantate de stat (*control al calității efectuat*). În conformitate cu art. 36 din Legea nr. 198-XVI din 26.07.2007, cu privire la asistența juridică garantată de stat și pct. 23 și 44 CNAJGS își desfășoară activitatea în ședințe, întâlniri și *vizite de monitorizare a oficiilor teritoriale și subiectelor ce acordă servicii de asistență juridică de stat*, precum și alte forme de activitate neinterzise de lege. CNAJGS asigură calitatea asistenței juridice calificate prin monitorizare, prin solicitarea și verificarea informațiilor de la Oficiile Teritoriale despre volumul și tipul asistenței juridice acordate, prin examinarea plîngerilor parvenite de la beneficiarii de asistență juridică calificată și de la alte instituții interesate, prin *controlul calității serviciilor*.

În anul 2013 Oficiile Teritoriale ale CNAJGS au desfășurat 259 de monitorizări ale avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat (din totalul de 500 de avocați). Datorită acțiunilor de monitorizare a calității asistenței juridice garantate de stat crește numărul de avocați care își îndeplinesc profesionist misiunea în cadrul sistemului. Analogic, Aparatul administrativ al CNAJGS a monitorizat activitatea Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS. Fiecare monitorizare a precedat cu întocmirea unui act de monitorizare și evaluare a activității. Ca urmare a observațiilor efectuate în procesul de monitorizare, au fost formulate recomandări de îmbunătățire a activității Oficiilor Teritoriale. Această acțiune poartă un caracter continuu și va fi realizată și în 2014.

Crearea birourilor de avocați publici în localitățile de reședință a oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat (*suplinerea numărului de avocați publici*). O particularitate a activității avocaților publici este reprezentarea beneficiarilor pe cauze penale, cu precădere în cazul infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave. Ca și excepție avocații publici pot prelua și câte un dosar civil. Avocații publici se implică și în cazuri de litigare strategică, fiind evidențiate mai multe

cazuri de succes, îndeosebi în apărarea victimelor torturii și altor rele tratamente, inumane și degradante. Prin aplicarea pe o lungă durată a standardelor de reprezentare calitativă a clienților pe cauze penale și implicare continuă în reforma sistemului de asistență juridică garantată de stat, avocații publici au influențat mulți avocați din practica privată în vederea ridicării profesionalismului acestora. În anul 2013, 12 avocați publici au acordat asistență juridică calificată pe un număr de 740 de cauze. În anul 2013 au fost preconizate 14 unități pentru funcția de avocați publici în următoarele jurisdicții teritoriale: Chișinău – 9 persoane, Bălți – 2 persoane, Cahul, Comrat, Căușeni – 3 persoane. Pentru anul 2014 se preconizează suplinirea funcțiilor vacante cu încă două persoane. În anul 2013 au fost alocate mijloace financiare doar pentru remunerarea avocaților publici, în anul 2014 finanțarea urmînd a fi extinsă și pentru dotarea tehnică a birourilor.

Instruirea și asistența metodică continuă a persoanelor autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat (*instruire realizată*). În anul 2013 avocații care acordă asistență juridică garantată de stat au beneficiat de 23 de sesiuni de instruire organizate de către CNAJGS în colaborare cu partenerii săi de dezvoltare. În rezultat, majoritatea avocaților înscriși în Registrul prestatorilor de asistență juridică garantată de stat au acumulat câte cel puțin 20 ore de instruire, înregistrându-se avocați și cu peste 45 ore de formare continuă (total 436 avocați instruiți din totalul de 500). Activitatea poartă un caracter continuu și se va desfășura și în anul 2014.

Metodologiei de planificare a cheltuielilor pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat (*metodologie realizată*). Scopul metodologiei este de a fortifica legătura dintre politicile publice care vin să asigure accesul eficient la justiție a păturilor sociale defavorizate prin acordarea asistenței juridice garantate de stat și elaborarea bugetului în domeniu, precum și creșterea eficienței cheltuielilor publice și orientarea lor în interesul societății. Astfel, în momentul finalizării propunerilor bugetare toate elementele identificate și toate prioritățile stabilite în actele normative naționale și internaționale la care Republica Moldova este parte, și în documentele de politici naționale care vizează sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, să fie luate în considerare. Ca și rezultat metodologia de planificare a cheltuielilor pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat va asigura o mai mare claritate a obiectivelor politicii de stat în domeniul asistenței juridice garantate de stat, o mai mare predictibilitate a alocărilor bugetare, o acoperire mai cuprinzătoare a sferelor de activitate din domeniu și o mai mare transparență a modului în care sunt utilizate resursele.

Studiu privind noile metode de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat. Una din prioritățile strategice în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat este diversificarea spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat, orientate la necesitățile beneficiarilor din categoriile social-vulnerabile. Studiul urmărește să identifice potențiale noi metode de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat, să formuleze recomandări specifice întru implementarea noilor metode de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat.

Promovarea culturii juridice și a accesului la informații cu caracter juridic

Activitatea parajuriștilor (*susținerea activității parajuriștilor*). Un prim obiectiv este implementarea la scară largă a activității parajuriștilor, o instituție nouă, introdusă în legislație în temeiul prevederilor Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat nr.198 din 26.07.2007, care urmărește înzestrarea membrilor comunităților rurale cu un spectru larg de cunoștințe și deprinderi juridice pentru a-și proteja drepturile și a cere respectarea acestora.

Parajuriștii acordă asistență juridică primară și consiliere confidențială pentru clarificarea unor litigii. Ei explică, în special aspectele procedurale care sunt cele mai neînțelese de către cetățeni, mai ales de către locuitorii zonelor rurale care duc lipsă de informații calitative. Pe parcursul anului 2013 a fost testat sistemul de asistență juridică primară acordată de parajuriștii comunitari. Activitatea a fost evaluată în cadrul *Raportului de evaluare „Principalele concluzii ale unui proiect-pilot și recomandări pentru extinderea rețelei de parajuriști”*, realizat de către Fundația SOROS Moldova, care a avut drept concluzie necesitatea extinderii rețelei de parajuriști la scară națională. Ca urmare, extinderea rețelei de parajuriști a fost inițiată la 1 aprilie 2013, din momentul în care 15 parajuriști acordau deja asistență juridică primară garantată de stat în baza contractelor încheiate cu Oficiile Teritoriale ale CNAJGS, fiind remunerați din bugetul de stat.

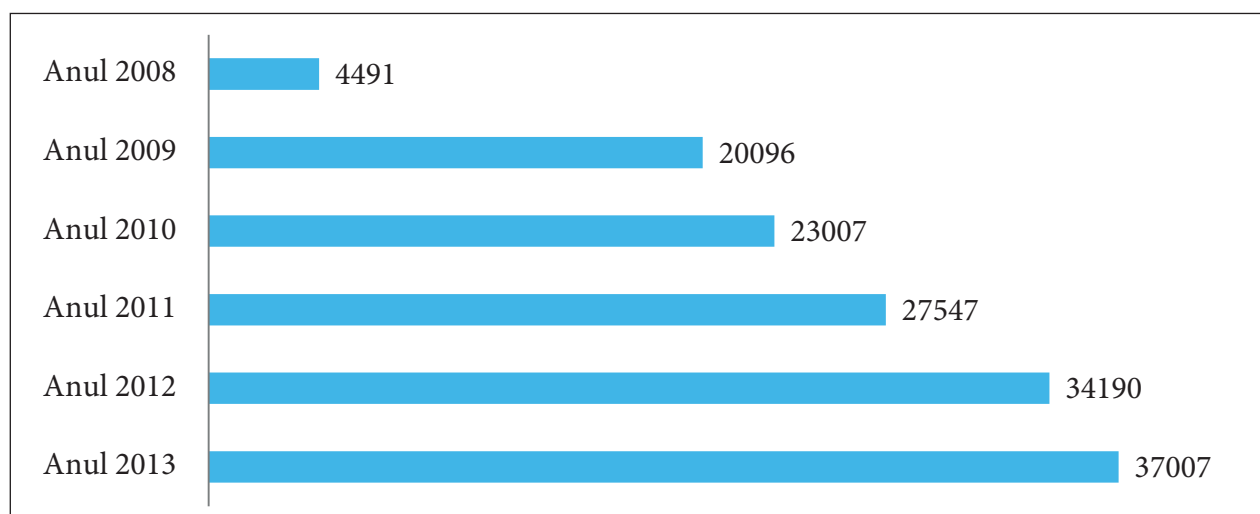
Totodată, pe parcursul anului 2013, Fundația Soros-Moldova a continuat implementarea Proiectului „Abilitarea juridică a comunităților rurale prin intermediul unei rețele de parajuriști comunitari”, cu suportul financiar al Suediei și în parteneriat cu CNAJGS, Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei pentru a fortifica capacitățile parajuriștilor. În acest sens, a fost consolidată și extinsă rețeaua de parajuriști comunitari în 32 de localități rurale, instruiți (3 instruirii inițiale și 4 instruirii continue) și remunerați pentru activitatea desfășurată. Astfel, numărul total de parajuriști care desfășoară activitatea la momentul actual este de 32 de persoane (anul 2012 - 23 de persoane) în 20 de municipii/raioane: mun. Chișinău, mun. Bălți, Comrat, rn. Ialoveni, Nisporeni, Hîncești, Cimișlia, Cahul, Leova, Ungheni, Cantemir, Briceni, Dondușeni, Fălești, Florești, Glodeni, Rîșcani, Telenești, Soroca și Drochia.

Promovarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat (*promovarea serviciilor realizată*). Pentru a răspunde necesității de educație juridică în rândul populației RM, a fost creată pagina web www.parajurist.md care conține informații practice și răspunsuri la cele mai frecvente întrebări de natură juridică ce pot apărea în viața cotidiană a oricărei persoane. Totodată, au fost desfășurate campanii de informare a publicului cu privire la asistența juridică garantată de stat, aparatul administrativ al CNAJGS și Oficiile teritoriale ale CNAJGS diseminând aproximativ 1500 de broșuri și 1500 calendare informative cu privire la sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat. La postul național de televiziune TVM 1 au fost difuzate 2 spot-uri publicitare zilnic în perioada lunilor noiembrie - decembrie 2013 cu privire la asistența juridică garantată de stat pe cauzele penale și non-penale. Totodată, în ziarle locale din raza de activitate a Oficiilor teritoriale au fost publicate informații pentru beneficiari cu privire la modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

Acordarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat de către asociațiile obștești (*studiu realizat, sistem testat*). În 2013 a fost efectuat un studiu cu privire la acordarea asistenței juridice primare de către asociațiile obștești, care au o conexiune mai bună în teritoriu. Conform concluziilor Studiului asistența juridică primară poate fi acordată prin diverse mijloace: organizații neguvernamentale, secretarii primăriilor, echipe mobile în teritoriu, parajuriști etc. În funcție de nivelul general de dezvoltare a infrastructurii, apare a fi optim unul sau alt model de acordare a asistenței juridice primare. Implicarea asociațiilor obștești în schema de acordare a asistenței juridice primare garantate de stat va avea ca și efect adițional pozitiv abilitarea juridică a comunităților și sporirea gradului de transparență a sistemului de asistență juridică garantată de stat.

În anul 2013, Oficiile Teritoriale ale CNAJGS au acordat asistență juridică de urgență (2 803 cauze) și calificată (33 569 cauze), beneficiind de asemenea asistență 37 007 persoane (inclusiv 1 948 minori și 4 060 femei). Astfel, în anul 2013, numărul de beneficiari de asistență juridică garantată de stat a crescut cu 8 % în raport cu numărul de beneficiari de asistență juridică garantată de stat în anul 2012.

Tabel nr. 1: Evoluția numărului de beneficiari de asistență juridică calificată garantată de stat

Consolidarea capacităților instituționale și dezvoltarea profesională a reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției (*avocat, notar, mediator, executor judecătoresc, expert judiciar, administrator al procedurii de insolvabilitate, traducător/interpret*)

Analiza funcționalității profesiilor juridice conexe (*analiză efectuată*). În vederea analizării modului de funcționare a fiecărei profesii conexe sistemului justiției, pentru identificarea propunerilor de modificare a legislației naționale pentru a garanta o activitate eficientă a acestora, au fost realizate de către Ministerul Justiției pe parcursul anului 2013 studiile privind funcționarea următoarelor profesii conexe sistemului justiției:

- profesiei de notar în RM;
- profesiei de traducător și interpret autorizat în RM;
- profesiei de administrator al insolvabilității în RM;
- profesiei de avocat în RM;
- profesiei de mediator în RM.

Studiile au fost supuse dezbaterilor publice. Ca urmare a cercetărilor efectuate au fost analizate recomandări pentru operarea modificărilor legislative: de exemplu studiul privind funcționarea profesiei de notar a propus elaborarea unei noi legi cu privire la organizarea notarială care la moment este în proces avansat de definitivare.

Consolidarea instituțională și funcțională a noului sistem de executori judecătorești privați (*dezvoltarea profesiei*). Au fost operate modificări în Codul de executare și Legea privind executorii judecătorești prin care a fost introdus termenul *benevol de executare* și s-a reglementat *procedura ce urmează în cazul în care debitorul nu execută benevol titlul executoriu*. Colegiul disciplinar al executorilor judecătorești fiind transferat din subordinea UNEJ în subordinea Ministerului Justiției. Colegiul disciplinar are drept scop examinarea cazurilor privind tragerea la răspundere disciplinară a executorului judecătoresc la solicitarea ministrului justiției, a Consiliului Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, a părților în procedura de executare, precum și la solicitarea unor alte persoane. A fost modificată competența Colegiului disciplinar și completate cu atribuții care, pe de o parte, asigură supravegherea activității executorului judecătoresc și, totodată, examinarea obiectivă și completă a unei sesizări disciplinare.

Concomitent, Ministerul Justiției a elaborat proiectul de modificare și completare a Legii nr.113 prin care au fost stabilite temeiurile de suspendare a activității executorului judecătoresc cum ar fi, neîndeplinirea de către executorul judecătoresc a obligației de participare anuală la cursuri de instruire și perfecționare profesională, necorespunderea biroului executorului judecătoresc cerințelor stabilite de Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, neachitarea în termen de 30 zile a amenzii aplicate în calitate de sancțiune disciplinară, etc. Totodată, au fost incluse prevederi care stabilesc abateri disciplinare noi și majorat plafonul maxim al amenzii, aplicate în calitate de sancțiune disciplinară.

Legislația cu privire la notariat (*proiect de lege elaborat*). Pentru elaborarea proiectului de lege de către Ministerul Justiției a fost creat un grup de lucru în componența căruia au fost incluși notari, reprezentanți ai Ministerului Justiției și ai societății civile. Au fost organizate ateliere de lucru și ședințe cu toți actorii interesați, fiind elaborată o primă versiune a proiectului cu privire la organizarea notarială. La elaborarea acestuia s-a ținut cont și de recomandările Uniunii Notarilor din Germania și experiența altor țări. Prima versiune a proiectului a fost avizată, discutată și modificată conform obiecțiilor și recomandărilor. În esență, reglementările au ca scop determinarea clară și fără rezerve a statutului notarului ca liber profesionist, prestator a unui serviciu public, determinarea statutului notarului stagiar, condițiile de admitere în profesie, perfecționarea instituțiilor suspendării, încetării activității notariale, instituirea organului profesional al notarilor, aprecierea statutului acestuia, determinarea ordinii înfăptuirii controlului activității notariale și stabilirea temeiurilor și tipurilor de răspundere a notarilor, sancțiunile și modul de aplicare a acestora. Promovarea proiectului este în întârziere din cauza complexității domeniului de organizare notarială dar urmează a fi transmis în cel mai scurt timp Guvernului pentru examinare și aprobare.

Standardele de etică profesională (*standarde în curs de realizare*). Pentru elaborarea standardelor prevăzute de codurile deontologice ale reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției s-a constatat

necesitatea contractării consultanților pentru a participa la elaborarea studiilor. Ministerul Justiției a identificat surse bugetare pentru această acțiune și a contractat 2 experți pentru profesia de avocat și mediator. Urmează a fi contractați experți și pentru ceilalți reprezentanți ai profesiilor conexe. Pe parcursul anului 2013 în cazul a 10 notari activitatea a fost suspendată, la 4 notari li s-a aplicat sancțiuni disciplinare și pentru un notar licența a fost retrasă. În ceea ce privește avocații licențiați, 13 avocați au fost supuși sancțiunilor disciplinare iar la 4 li s-a retras licența.

Executarea efectivă a hotărârilor judecătorești. În vederea asigurării executării eficiente a hotărârilor judecătorești a fost elaborat proiectul privind modificarea și completarea unor acte normative.

Proiectul urmărește atingerea obiectivului de ameliorare a cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție precum și examinarea cauzelor și executarea hotărârilor judecătorești în termene rezonabile. Proiectul de lege vizează în principal operarea modificărilor în Codul de executare, Codul de procedură civilă și alte legi.

Totodată, prin proiectul de lege privind modificarea Codului de executare se instituie obligația remiterii spre executare din oficiu de instanța de judecată, astfel hotărârile judecătorești străine recunoscute pe teritoriul Republicii Moldova se prezintă de instanța de judecată spre executare din oficiu doar în pricinile prevăzute de lege. Conform Legii nr.5 din 15 ianuarie 2012 a fost modificat Codul de Procedură Civilă care stabilește că instanța judecătorească care examinează cererea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine informează în mod obligatoriu și neîntârziat despre acest fapt Ministerul Justiției și, după caz, Banca Națională a Moldovei, în cazul în care este vizată o instituție financiară licențiată de aceasta, cu remiterea cererii și a documentelor aferente. Prezența reprezentantului Ministerului Justiției și, după caz, al Băncii Naționale a Moldovei la ședința de judecată în cadrul căreia se examinează cererea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine fiind obligatorie.

Instanța judecătorească care examinează cererea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine informează în mod obligatoriu și neîntârziat despre acest fapt Ministerul Justiției și, după caz, Banca Națională a Moldovei, în cazul în care este vizată o instituție financiară licențiată de aceasta, cu remiterea cererii și a documentelor aferente. Prezența reprezentantului Ministerului Justiției și, după caz, al Băncii Naționale a Moldovei la ședința de judecată în cadrul căreia se examinează cererea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine fiind obligatorie.

Management al informației cu privire la executarea hotărârilor judecătorești (studiu realizat). În vederea stabilirii îmbunătățirii sistemului de management al informației și de comunicare, care au impact asupra executării hotărârilor judecătorești a fost elaborat un Studiu. Cercetarea a propus drept recomandare instituirea mecanismului electronic de evidență a interdicțiilor aplicate de către executorii judecătorești, la care ar avea acces autoritățile publice interesate, care va fi precedat de o analiză a oportunității, inclusiv sub aspectul cost-beneficiu, iar în eventualitatea unei concluzii favorabile creării, ar putea fi propusă pentru realizare în contextul planurilor de activitate, inclusiv programelor *e-guvernare*.

Restanțe

Motivele restanțelor care în mare parte se referă la modificarea cadrului normativ sunt determinate fie de tergiversarea adoptării legilor primare, care face imposibilă adoptarea cadrului normativ adoptat întru executarea legilor (Regulamentului privind executarea hotărârilor Curții Europene pentru Drepturile Omului), fie de dificultatea contractării unor experți pentru efectuarea studiilor premergătoare elaborării proiectelor de acte normative.

Pilonul IV. Integritatea actorilor sectorului justiției

Pilonul IV urmărește atingerea obiectivului specific „*Promovarea și implementarea principiului toleranței zero pentru manifestările de corupție în sectorul justiției*”.

Conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, în Pilonul IV sunt prevăzute pentru realizare 56 de acțiuni. Până în trimestrul II anul 2013, conform

termenelor, trebuiau finalizate 26 acțiuni, dar și este prevăzută perioada de începere a implementării a alte 10 acțiuni, care fie au un caracter continuu, fie au un termen mai mare de realizare.

Din cele 26 acțiuni scadente la data de 31 decembrie 2013 – 14 sunt realizate, 7 realizate parțial, 1 nerealizată, 4 acțiuni sunt considerate desuete.

Acțiuni scadente la sfârșitul anului 2013	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate	Acțiuni desuete
26	14	7	1	4
100%	54%	27%	4%	15%

Din cele 10 din acțiuni cu caracter continuu, sau, în virtutea specificului individual al acțiunii, 8 acțiuni sunt realizate, nerealizate - 2 acțiuni.

Acțiuni cu caracter continuu	Acțiuni realizate* (pentru perioada raportată)	Acțiuni realizate parțial (pentru perioada raportată)	Acțiuni nerealizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni desuete
10	8		2	
100%	80%		20%	

*Detalii privind acțiunile realizate/parțial realizate/nerealizate se regăsesc în *Tabelul detaliat privind realizarea Planului de acțiuni* din Anexa la prezentul Raport.

Realizări

Comparativ cu perioada de implementare a PAISRSJ în anul 2012, atunci când acțiunile de reformă s-au concentrat pe restructurări instituționale și procedurale profunde ale sistemului judecătoresc, anul 2013 s-a remarcat prin acțiunile de reformă orientate spre crearea infrastructurii legislative și instituționale, precum și oferirea unui instrumentar eficient și consistent pentru prevenirea și combaterea corupției.

Așa fiind, pentru anul 2013, la capitolul realizări pot fi raportate următoarele:

Sporirea nivelului de salarizare a actorilor relevanți din sectorul justiției. Începând cu anul 2012 a fost lansat procesul de majorare a salariilor pentru exponenții sectorului justiției. Majorarea se produce gradual, așa cum a fost planificat și în PAISRSJ. Un prim pas în sporirea remunerării pentru judecători și procurori s-a făcut în 2013, odată cu adoptarea noilor prevederi care au stabilit majorarea cu 35% a salariilor pentru persoanele cu funcții de demnitate publică. Din 1 ianuarie 2013 a fost majorat salariul funcționarilor publici odată cu punerea în aplicare a Legii 48 din 22 martie 2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici, în categoria respectivă fiind incluse și persoanele care contribuie la procesul de înfăptuire a justiției: asistenți judiciari, grefieri, angajații secretariatelor instanțelor judecătorești, ai organelor procuraturii etc. Din vara anului 2013, a fost majorat în mod semnificativ salariul angajaților CNA (atât funcționari publici, cât și angajații cu statut special, inclusiv ofițerii de urmărire penală a CNA). De asemenea în anul 2013 au fost elaborate noi reguli privind remunerarea colaboratorilor MAI, inclusiv a ofițerilor de urmărire penală, în temeiul cărora din 2014 aceștia vor beneficia de un spor la salariu pentru condiții deosebite de activitate de 30%. Cel mai semnificativ progres a fost atins prin adoptarea de către Parlament la 23 decembrie 2013 a Legii privind salarizarea judecătorilor, potrivit căreia începând cu 1 ianuarie 2014 și pînă la 1 ianuarie 2016 salariile judecătorilor vor fi triplate.

Consolidarea mecanismului de verificare a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și sporirea capacităților Comisiei Naționale de Integritate. În anul 2013, Comisia Națională de Integritate (CNI) a

intrat în exercitarea plină a competențelor sale și anume: au fost desemnați toți membrii CNI, a fost selectat personalul care să asiste Comisia în exercitarea atribuțiilor, a fost lansată pagina web a CNI *www.cni.md* și portalul declarațiilor de avere și interese <http://declaratii.cni.md/> pe care sunt plasate peste **100 000 declarații** și Instrucțiunile privind modul de completare a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și de interese personale. În 9 luni ale anului 2013, Comisia Națională de Integritate a înregistrat în gestiune **128 de materiale**, inclusiv prin sesizări – **61 de materiale** și urmare autosesizărilor din oficiu – **67 de materiale**. Controale inițiate au vizat **19 judecători**, **10 deputați**, **7 procurori**, **4 miniștri** și vice-miniștri, **9 primari** și viceprimari, **7 funcționari publici cu statut special**, **6 funcționari publici cu diverse funcții din cadrul instituțiilor publice ale administrației publice centrale**, **5 funcționari publici din cadrul administrației publice locale**, **4 conducători ai întreprinderilor municipale și de stat cu capital statutar majoritar de stat**, câte **4 conducători ai instituțiilor medicale și de învățământ**. Dintre cele **19 încălcări constatate** în rezultatul controalelor efectuate, **7** sunt cazuri de încălcare a regimului juridic al declarării veniturilor și proprietății, **7** - cazuri de încălcare a regimului juridic al conflictului de interese, **3** - cazuri de încălcare a regimului juridic al incompatibilităților, **1** caz de încălcare a regimului juridic al declarării veniturilor și proprietății și al incompatibilităților și **1** caz de încălcare a regimului juridic al conflictului de interese și al incompatibilităților.

Crearea unui nou instrumentar prevenirea și combaterea corupției în sectorul justiției. În decembrie 2013, Parlamentul a adoptat un pachet amplu de legi anticorupție, promovat pe parcursul a 2 ani de către Ministerul Justiției și care este orientat spre descurajarea actelor de corupție și sancționarea mai severă a infracțiunilor legate de corupție din sectorul justiției; sporirea eficacității constrângerii judiciare. Potrivit experților Consiliului European acest pachet de legi conține foarte multe elemente novatorii pentru spațiul normativ și instituțional regional, iar implementarea practică eficientă ar putea propulsa Republica Moldova în topul liderilor regionali în domeniul prevenirii și combaterii corupției. Astfel, odată cu adoptarea acestui pachet de legi s-au introdus următoarele inovații:

- creșterea de **3 ori a plafonului amenzilor** pentru comiterea infracțiunilor din interes material, implicit a infracțiunilor de corupție;
- **majorarea de 3 ori a termenului** pentru care este aplicată **privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate** pentru infracțiunile de corupție. Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe o perioadă mai mare de cinci ani (pînă la 15 ani) constituie un semnal clar de toleranță zero față de infracțiunile de corupție;
- **instituirea confiscării extinse**, care permite confiscarea bunurilor care nu pot fi justificate, inclusiv a bunurilor provenite din activități infracționale care nu au legătură directă cu infracțiunea pentru care persoana este condamnată, mai exact, nu este dovedită legătura nemijlocită între infracțiunea care conduce la condamnare și bunurile care sunt confiscate;
- includerea în Codul penal a unei noi **componente de infracțiune art. 330² “Îmbogățirea ilicită”**, în temeiul căreia va fi sancționată deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobîndite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit;
- prevederea expresă a **interdicției oricăror comunicări în afara sălii de judecată a judecătorului cu alte persoane**, inclusiv de demnitate publică, în cazul în care această comunicare are ca obiect un dosar aflat în procedura judecătorului și este de natură să afecteze imparțialitatea lor, implicit credibilitatea sistemului judecătoresc în fața justițiabililor, urmînd ca toate comunicările legate de un dosar aflat în procedura judecătorului să aibă loc în formă scrisă, cu anexarea acestora în mod obligatoriu la dosar;
- instituirea obligativității **testării cu poligraf** a candidaților la funcția de judecător și procuror.

O componentă importantă a pachetului anticorupție votat de Parlament în decembrie 2013 este **Legea privind testarea integrității profesionale** – o novație exclusivă în spațiul european, chiar dacă este un instrument promovat intens de către instituțiile internaționale ca ONU, OSCE, Banca Mondială, totuși nici o țară din spațiul european nu s-a ambiționat și nu a avut curajul adoptării unei asemenea legi. Această lege va contribui la prevenirea corupției în cadrul activității organelor de drept și a sistemului autorităților publice din Republica Moldova – or testarea integrității profesionale are drept scop: asigurarea integrității profesionale,

prevenirea și combaterea corupției în cadrul entităților publice; verificarea modului de respectare a obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, precum și a regulilor de conduită de către agenții publici; identificarea, evaluarea și înlăturarea vulnerabilităților și a riscurilor care ar determina sau favoriza comiterea actelor de corupție, actelor conexe corupției sau faptelor de comportament corupțional; neadmiterea influențelor necorespunzătoare în legătură cu exercitarea obligațiilor sau atribuțiilor de serviciu ale agenților publici.

Restanțe

Dat fiind faptul că pachetul de legi anticorupție a fost adoptat doar la finele anului 2013, acțiunile, realizarea cărora este condiționată de adoptarea și aplicarea acestora au rămas nerealizate. Implementarea prevederilor legii privind testarea integrității și instruirea testorilor de integritate, aplicarea prevederilor Legii privind testarea la poligraf a candidaților la funcțiile de judecător și procuror, uniformizarea codurilor de etică și consolidarea capacităților organelor responsabile de sancționarea abaterilor disciplinare, implementarea mecanismelor interne de avertizare sunt acțiunile restante, asupra cărora urmează să se concentreze activitatea instituțiilor responsabile de implementarea acțiunilor din Pilonul IV pentru anul 2014.

Pilonul V. Rolul justiției în dezvoltarea economică

Obiectivul specific al Pilonului V din SRSJ este „Implementarea unor măsuri prin intermediul cărora sectorul justiției ar contribui la crearea unui mediu favorabil dezvoltării durabile a economiei”.

Conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei în Pilonul V sunt prevăzute pentru realizare în total 28 de acțiuni. Până în trimestrul IV anul 2013, conform termenelor, trebuiau finalizate 19 acțiuni. Totodată, 6 acțiuni au perioada de începere în 2013 și fie sunt cu caracter continuu, fie au un termen mai mare de realizare.

Din cele 19 acțiuni scadente la data de 31 decembrie 2013 – 8 sunt realizate, 7 realizate parțial, 3 nerealizate, 1 acțiune desuetă.

Acțiuni scadente la sfârșitul trimestrului IV, 2013	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate	Acțiuni desuete
19	8	7	3	1
100%	42%	37%	16%	5%

Din 6 acțiuni cu termen de realizare mai mare, sau, în virtutea specificului individual al acțiunii, cu caracter continuu, 2 pot fi apreciate ca realizate pentru perioada de raportare, 2 acțiuni pot fi considerate realizate parțial pentru perioada de raportare, iar 2 acțiuni sunt nerealizate pentru perioada de raportare.

Acțiuni cu caracter continuu sau care au un termen mai mare	Acțiuni realizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni realizate parțial (pentru perioada raportată)	Acțiuni nerealizate (pentru perioada raportată)
6	2	2	2
100%	34%	33%	33%

*Detalii privind acțiunile realizate/parțial realizate/nerealizate se regăsesc în Tabelul detaliat privind realizarea Planului de acțiuni din Anexa la prezentul Raport.

Realizări

Fortificarea legislației cu privire la mediere. A fost inițiată elaborarea proiectelor de modificare a cadrului normativ privind funcționarea instituției medierii în domenii specifice. Proiectul de lege cu privire la mediere a fost elaborat în baza unor studii efectuate în domeniu care conțin recomandări în acest sens (studiul cu privire la funcționarea medierii, acțiune realizată în 2012). Pentru asigurarea unui proces eficient de consultare a proiectului, au fost organizate de către Ministerul Justiției o serie de dezbateri publice cu participarea mediatorilor, mediului academic, etc. ceea ce a consolidat dialogul dintre diferite categorii de persoane privind necesitatea implementării medierii.

Formare de formatori în domeniul medierii. Institutul Național al Justiției a elaborat planul de formare de formatori printre care se regăsesc și formatori – mediatori. În cadrul INJ în parteneriat cu ROLISP au fost instruiți 17 persoane cu specializare „medierea în domeniul proprietății intelectuale” și cu suportul BERD - 25 persoane în domeniul aplicării „medierii în litigiile comerciale și economice”. Astfel, persoanele instruite vor participa la formarea rețelei de formatori în domeniul medierii și vor asigura transmiterea bunelor practici în domeniu.

Promovarea beneficiilor medierii. În anul 2013, funcționarea instituției medierii a fost mediatizată prin intermediul unei serii de acțiuni:

- lansarea pagii web *www.mediare.gov.md*;
- organizarea mesei rotunde ”Medierea în Moldova: Provocări și soluții”;
- organizarea primei Adunări Generale a Mediatorilor din Moldova;
- diseminarea pliantelor informative cu privire la funcționare medierii;
- publicarea primului buletin informativ ”Medierea în Moldova”;
- organizarea orelor publice privind medierea în parteneriat cu Biblioteca Publică de Drept.

Totodată, în 2013 a fost lansat un proiect pilot cu privire la promovarea aplicării medierii în litigiile comerciale în parteneriatul dintre Ministerul Justiției, Consiliului de Mediere, ACI Partners, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Centrul pentru Soluționarea Eficientă a Disputelor, Londra (CEDR) „Medierea litigiilor comerciale în instanțele de judecată din Republica Moldova”, implementat în două instanțe judecătorești (Judecătoria Bălți și Judecătoria Botanica, Chișinău). Proiectul a avut la prima etapă drept scop instruirea a 25 de persoane în materie de mediere comercială, iar la etapa a doua implicarea acestora în aplicarea medierii în cauzele comerciale în 2 instanțe pilot selectate de către Consiliul Superior al Magistraturii. Proiectul are o durată de 6 luni și va continua și în 2014. Astfel, mediatorii participă la diseminarea informației despre funcționarea medierii – prin discuții cu părțile, judecătorii, avocații, precum și la fortificarea instituționalizării promovării medierii – drept exemplu servind amplasarea informației despre mediere pe partea verso a înștiințării părților pentru convocarea în ședința de judecată.

Recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine. A fost prezentat studiul cu privire la Reglementarea și aplicarea mecanismelor de recunoaștere și executare a hotărârilor arbitrale străine. Totodată, au fost instruiți 120 de persoane (judecători, procurori, executori judecătorești) în domeniul recunoașterii și executării hotărârilor instanțelor străine și a hotărârilor arbitrale străine pentru a asigura o interpretare uniformă a prevederilor legale.

Crearea profesiei de administrator al insolvenței. În anul 2013 a fost elaborat și promovat proiectul cu privire la administratorii insolvenței care răspunde și la necesitățile de determinare a criteriilor privind admiterea în profesia de administrator autorizat. Astfel, la data de 29.01.2014 a fost aprobată Hotărârea de Guvern care instituie profesia și stabilește următoarele directive:

- determinarea clară și fără rezerve a statutului administratorului autorizat;
- reglementarea procedurii de admitere în profesie fiind stabilite expres cerințele față de candidați precum și organul care va decide accesarea în profesie, acesta fiind Comisia de autorizare și disciplină;

- instituirea organului profesional al administratorilor, aprecierea statutului acestuia, scopurile, organizarea și administrarea profesiei;
- stabilirea organelor și a atribuțiilor acestora în ceea ce ține de supravegherea și controlul activității administratorului autorizat;
- reglementarea instituțiilor suspendării și încetării activității administratorului autorizat;
- responsabilizarea administratorilor prin stabilirea temeiurilor și tipurilor de răspundere, sancțiunile și modul de aplicare a acestora.

Consolidarea profesiei administratorului insolvențabilității. Prin Hotărârea Guvernului din 29.01.2014 a fost creat cadrul instituțional pentru exercitarea profesiei de administrator autorizat. Astfel, a fost creată Comisia de autorizare și disciplină, și elaborat Regulamentul Comisiei de autorizare și disciplină, care urmează a fi prezentată spre avizare după aprobarea de către Parlament a proiectului de Lege cu privire la administratorii insolvențabilității. Totodată, a fost realizat planul de instruire a administratorilor autorizați în vederea asigurării stabilității profesiei, creșterii integrității și a profesionalismului acestora care presupune organizarea a 3 module de instruire cu termen de 5 zile. Instruirea urmează a fi demarată odată cu intrarea în vigoare a legii.

Restanțe

În anul 2013 nu a fost elaborat manualul administratorului autorizat din cauza adoptării cu întârziere a proiectului legii cu privire la administratorul autorizat. Or, manualul trebuie să conțină informații cu privire la cadrul normativ pentru a facilita activitatea administratorului.

Cît privește modificarea cadrului normativ în vederea extinderii volumului de informații din registrele electronice de evidență a agenților economici pentru acces gratuit și îmbunătățirea sistemului electronic de furnizare a informației gratuite, cît și a celei contra plată, cu privire la agenții economici – aceste acțiuni nu au fost realizate întrucât depind de rezultatele studiilor cu privire la aceste tematici – studii care urmează a fi prezentate în 2014.

Pilonul VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției

Pilonul VI al Strategiei are ca obiectiv specific „Asigurarea respectării efective a drepturilor lor omului în practicile și politicile juridice”.

Conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, pentru întreaga perioadă a acestuia în Pilonul VI sunt prevăzute pentru realizare *101 acțiuni*. Pînă în anul 2013, trimestrul IV, trebuiau finalizate *45 de acțiuni*, și trebuia începută implementarea a *35 de acțiuni*, care fie au un caracter continuu, fie au un termen mai mare de realizare.

Dintre acțiunile scadente la data de 31 decembrie 2013 – 30 acțiuni sunt realizate, 12 realizate parțial, iar 3 - nerealizate.

Acțiuni scadente la sfârșitul trimestrului IV, 2013	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
45	30	12	3
100%	67%	27%	6%

Din 35 de acțiuni care au termen de realizare mai mare, sau, în virtutea specificului individual al acțiunii, sunt cu caracter continuu 27 pot fi apreciate ca realizate pentru perioada de raportare, 4 acțiuni pot fi considerate

realizate parțial pentru perioada de raportare, iar în privința la 4 acțiuni nu s-au întreprins încă acțiuni de realizare.

Acțiuni cu caracter continuu sau care au un termen mai mare	Acțiuni realizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni realizate parțial (pentru perioada raportată)	Acțiuni nerealizate (pentru perioada raportată)
35	27	4	4
100%	78%	11%	11%

*Detalii privind acțiunile realizate/parțial realizate/nerealizate se regăsesc în *Tabelul detaliat privind realizarea Planului de acțiuni* din Anexa la prezentul Raport.

Realizări

Consolidarea capacităților Centrului pentru Drepturile Omului și a instituției avocatului parlamentar. În anul 2013 au fost organizate mai multe dezbateri publice pentru a fi discutate aspectele care au fost reglementate în noua lege cu privire la avocatul poporului. Totodată, a fost organizată o prezentare publică finală (august 2013) cu participarea reprezentanților societății civile, mediului academic, experților independenți, reprezentanților instituțiilor publice, etc. pentru a definitiva proiectul de lege care a fost aprobat de către Parlament în sesiunea Parlamentului toamnă - iarnă 2013. Astfel, conform prevederilor votate în prima lectură numărul avocaților parlamentari a fost redus, fiind doar un singur avocat parlamentar, procedura de numire a avocaților parlamentari a fost modificată pentru a se garanta transparența și implicarea societății civile (Parlamentul va numi avocații parlamentari, pe baza de concurs public, mecanismul de buget garantează independența financiară a instituției, mecanismul pentru prevenirea și combaterea torturii este îmbunătățită de o mai bună reglementare a activităților sale). Totodată, în contextul acțiunii date, se propune transformarea CpDOM în Oficiul avocatului poporului condus de un secretarul general cu funcții de administrare și gestionare a Oficiului, iar independența financiară a instituției față de Guvern să fie asigurată prin intermediul unui buget propriu aprobat de Parlament. Conform indicatorului din Strategie, acțiunea a fost calificată ca realizată fiind o lege aprobată de Parlament. În anul 2014, dat fiind faptul că proiectul a suferit schimbări esențiale în lectura II, fapt sesizat de către societatea civilă și reprezentanții instituțiilor internaționale, proiectul nu a fost promulgat de Președintele țării. Prin urmare la conținutul acestei legi se va reveni cu amendamente suplimentare.

Fortificarea capacităților instituționale ale CpDOM. În vederea dezvoltării capacităților profesionale ale angajaților CpDOM a fost elaborată curricula cu privire la instruirea personalului Centrului în baza unui studiu de evaluare a necesităților acestuia. Totodată, pentru a se asigura comunicarea eficientă a activităților desfășurate de către Centru a fost lansată versiunea nouă a paginii web a Centrului, care va presupune un directoriu dedicat copiilor.

Promovarea conceptului de creare a camerelor de audiere a minorilor. În aprilie 2013, MJ a creat un grup de lucru inter-instituțional privind justiția juvenilă care a elaborat propuneri privind procedura de audiere a copiilor și stabilirea spațiilor de audiere a acestora. Grupul de lucru, de asemenea a elaborat propuneri de amendare a Codului de procedură penală în scopul de a minimaliza efectele negative aduse copiilor victime/martori în procesul de investigare a infracțiunilor. Harta de optimizare a spațiilor de audiere a copiilor a fost stabilită și aprobată printr-o rezoluție comună a grupului.

Specializarea persoanelor care lucrează cu copii aflați în contact cu legea. Au fost întreprinse măsuri cu privire la evaluarea necesității perfecționării cadrului legal cu privire la asigurarea specializării persoanelor care lucrează cu copiii aflați în contact cu sistemul justiției – iar pe parcursul anului au fost întreprinse programe de instruire specializată (acțiuni realizate cu suportul UNICEF și NORLAM). În cadrul unui proiect comun demarat de către MJ și UNICEF au fost instruiți ofițeri și subofițeri privind asigurarea respectării drepturilor copilului din

detenție. Totodată, în cadrul INJ au fost instruiți judecători (15) și procurori (10) în domeniul extinderii aplicării măsurilor alternative la detenția pentru minori, judecători (52) și procurori (83) în domeniul standardelor și procedurilor pentru minori.

Asistența juridică garantată de stat pentru minori în contact cu legea. Cât privește reformarea cadrului legal pentru fortificarea respectării drepturilor copiilor aflați în contact cu legea, a fost modificată legea cu privire la asistența juridică garantată de stat – modificări care acordă dreptul la asistență juridică garantată de stat și copiilor victime ale infracțiunilor.

Transferul minorilor în instituția penitenciară de la Goian. În luna mai 2013 a fost asigurat transferul minorilor în penitenciarul renovat de la Goian. Totodată, pentru a asigura buna respectare a tuturor standardelor de comportament cu minorii aflați în detenție precum și pentru asigurarea respectării drepturilor acestora au fost organizate cursuri de instruire a personalului. Proiectul de reconstrucție a penitenciarului și instruire a personalului a fost realizată de Ministerul Justiției și Departamentul Instituțiilor Penitenciare cu suportul Misiunii Norvegiene de Experți (NORLAM) cu scopul de a contribui la reformarea sistemului penitenciar național prin crearea unor instituții naționale euroconforme pentru minori.

Aplicarea măsurilor preventive și altor măsuri de constrângere. A fost modificat Codul de procedură penală pentru a asigura respectarea garanțiilor procesuale în cazul aplicării măsurilor preventive și altor măsuri de constrângere. Totodată, a fost asigurată instruirea a 290 de persoane (judecători, procurori, ofițeri de urmărire penală) în domeniul aplicării măsurilor preventive și altor măsuri procesuale de constrângere.

Aplicarea echipamentelor de supraveghere video în locurile de detenție. Pe parcursul anului 2013 au fost instalate echipamente de supraveghere video în toate penitenciarele (600 camere video care sunt conectate cu unitatea de serviciu DIP). Totodată, cu suportul PNUD au fost instalate 44 de echipamente în toate inspectoratele de poliție pentru a asigura supravegherea video a locurilor de detenție, a încăperilor preconizate pentru audierea persoanelor – fapt ce are drept scop prevenirea săvârșirii cazurilor de tortură.

Reorganizarea Oficiului Central de Probațiune. Oficiul Central de Probațiune a fost transferat din subordinea Departamentului Instituțiilor Penitenciare în subordinea directă a Ministerului Justiției prin HG nr. 735 din 03.10. 2012. Totodată, este necesar a se menționa că OCP a aderat la Organizația Europeană de Probațiune.

Soluționarea plângerilor în sistemul penitenciar și de probațiune. În 2013 a fost elaborat un studiu comprehensiv care a analizat modul de soluționare a plângerilor în sistemul penitenciar și de probațiune care a propus mai multe amendamente la cadrul normativ național. A fost analizat și mecanismul de angajare și recrutare a personalului din sistemul penitenciar și au fost propuse noi tehnici de modernizare a acestor procese (fiind bazate pe practica din Norvegia). Ca acțiune conexă pentru asigurarea unei activități eficiente ale ofițerului de probațiune a fost aprobat codul de etică al acestuia.

Tehnologii informaționale. Ministerul Justiției a inițiat deja dezvoltarea conceptului de „e- case frame” care va conecta toate instituțiile din sectorul justiției într-o platformă informațională comună (2015). De asemenea, MJ lucrează în prezent pentru a asigura digitalizarea serviciilor juridice în scopul garantării unei comunicări eficiente cu cetățenii și a unei transparențe mai bune. În luna august curent, MJ a devenit a doua țară în Europa și a 5-a în lume care a implementat serviciul e-apostilă.

Proiect de construcție a noului penitenciar. O îmbunătățire semnificativă în asigurarea drepturilor omului în locurile de detenție constituie încheierea Acordului cadru de împrumut între Guvernul Republicii Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei privind construcția unui nou penitenciar cu capacitate de 1600 deținuți. În acest sens, cu suportul Băncii a fost elaborat și un studiu de fezabilitate. La o primă etapă a fost elaborată și remisă Guvernului o Hotărâre de Guvern privind Unitatea de Implementare a Proiectului, care își va începe activitatea pe parcursul anului 2014. Tot în 2014 urmează a demara lucrul asupra proiectării și design-ului noului penitenciar.

Restanțe

Acțiunile nerealizate pentru perioada anului 2013, atât scadente, cât și cele cu termen continuu și termen mare de realizare, sunt în întârziere dat fiind faptul că țin de elaborarea unor studii sau acte normative care necesită o analiză amplă.

Pilonul VII. Sectorul justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil

Obiectivul specific al Pilonului VII stabilit în SRSJ este „Coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și a responsabilităților actorilor principali din sectorul justiției, asigurarea dialogului intersectorial”.

Conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, în Pilonul VII sunt prevăzute pentru realizare 44 de acțiuni. În baza Planului de acțiuni și a Planului de activitate, anul 2013 trimestrul IV, trebuiau finalizate sau, după caz, începută implementarea a 39 de acțiuni.

Dintre cele 25 de acțiuni scadente la data de 31 decembrie 2013 – 18 acțiuni sunt realizate, 5 realizate parțial, iar 2 nerealizate.

Acțiuni scadente la sfârșitul trimestrului IV, 2013	Acțiuni realizate	Acțiuni realizate parțial	Acțiuni nerealizate
25	18	5	2
100%	74%	18%	8%

Din 16 de acțiuni cu termen de realizare mai mare, sau, în virtutea specificului individual al acțiunii, cu caracter continuu, 15 pot fi apreciate ca realizate pentru perioada de raportare, iar în privința la 1 acțiune nu s-au întreprins încă acțiuni de realizare.

Acțiuni cu caracter continuu sau care au un termen mai mare	Acțiuni realizate (pentru perioada raportată)	Acțiuni realizate parțial (pentru perioada raportată)	Acțiuni nerealizate (pentru perioada raportată)
16	15	1	
100%	94%	6%	

*Detalii privind acțiunile realizate/parțial realizate/nerealizate se regăsesc în *Tabelul detaliat privind realizarea Planului de acțiuni* din Anexa la prezentul Raport.

Realizări

Pilonul VII prevede acțiuni, finalitatea cărora este asigurarea unui mecanism de coordonare și monitorizare a Strategiei eficient.

Pe parcursul anului 2013 a fost modificat Regulamentul de funcționare și Metodologia de monitorizare. Amendamentele propuse vizează o structurare mai clară a acțiunilor în dependență de termenul de realizare, competențe lărgite pentru membrii grupului și președinții acestora, aspect ce va permite grupurilor să intervină în situații de tergiversare a acțiunilor sau lipsa responsabilității unor implementatori.

În ce privește activitatea Consiliului Național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept, creat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova acesta este un organ consultativ, ce evaluează acțiunile privind

implementarea reformei organelor de ocrotire a normelor de drept. Pe parcursul anului 2013 Consiliul s-a întrunit într-o ședință unde a fost prezentat Raportul Anual de Activitate a implementării Strategiei de Reformă pe anul 2013 și prioritățile de acțiune pentru anul 2014. În anul 2013, Regulamentul Consiliului, aprobat prin decretul Președintelui RM a fost modificat în sensul extinderii atribuțiilor Președintelui, Secretarului și Secretariatului Consiliului în vederea unei colaborări mai eficiente și soluționării deficiențelor apărute pe parcursul procesului de coordonare și monitorizare. Totodată, pentru o mai bună coordonare a activităților Secretarul Consiliului și Secretariatul se întrunesc periodic la necesitate.

O acțiune, realizarea căreia a demarat în anul 2013, a fost elaborarea proiectului de lege privind actele normative transmis de către Ministerul Justiției Guvernului în luna septembrie 2013. Necesitatea optimizării procesului de elaborare a actelor normative a fost indicată și în numeroasele studii realizate la acest capitol, a căror recomandări au fost luate în calcul la elaborarea prezentului proiect, în special *Rapoartele OSCE și ODIHR privind evaluarea procesului legislativ din Moldova (2008, 2010)*. Proiectul legii privind actele normative are drept scop consolidarea sistemului de elaborare a actelor normative, introducerea analizei ex-ante care va asigura o transparență sporită a procesului de creație legislativă. Adoptarea proiectului va avea drept efect eliminarea dublelor standarde în ceea ce privește procesul de elaborare a actelor normative, crearea unui cadru normativ unitar bazat pe principii unice aplicabile procesului elaborării actelor normative indiferent de organul emitent, asigurarea respectării principiului transparenței în procesul decizional și asigurarea clarității conținutului actelor normative.

Un progres înregistrat pentru Pilonul VII este demararea activității proiectului de asistență tehnică finanțat de Comisia Europeană „*Proiectul pentru susținerea coordonării reformei din sectorul justiției al Moldovei*”.

În anul 2013 proiectul a inițiat analiza funcțiilor și structurii instituțiilor implicate în procesul de reformă a sectorului justiției care a fost efectuată în cadrul Ministerului Justiției și parțial în cadrul Procuraturii Generale. Concluzile și recomandările formulate se referă la îmbunătățirea procesului de coordonare și monitorizare a Strategiei la nivel intern prin identificarea responsabilităților, punctelor vulnerabile și impedimentelor. În anul 2014, proiectul planifică o evaluare similară și pentru CpDOM. Analiza funcțiilor și structurii a fost efectuată de către SOROS Moldova și USAID pentru Consiliul Superior al Magistraturii și Institutul Național al Justiției.

Totodată, au fost organizate pe parcursul anului 2013 (II jumătate) un șir de instruirii și ateliere de lucru pentru funcționarii publici, responsabili de planificarea bugetară și persoanele cu funcții de răspundere din cadrul departamentelor implicate în procesul de reformă.

În anul 2013 a fost inițiată optimizarea bazei de date a actelor normative care, la moment, dispune de un motor de căutare funcțional, ce permite o accesibilitate sporită la actele normative actualizate. Motorul de căutare a bazei de date este funcțional și în prezent se lucrează pentru a înlătura dificultățile tehnice, dat fiind numărul considerabil al actelor normative (aproximativ 100 mii de acte normative).

Restanțe

Realizarea unui manual privind elaborarea actelor normative și elaborarea cadrului normativ privind evaluarea ex-ante care vor fi realizate după adoptarea proiectului de lege privind actele normative.

V. PROBLEMELE ȘI PROVOCĂRILE ÎN REALIZAREA STRATEGIEI ȘI A PLANULUI DE ACȚIUNII

Al doilea an de implementare a Strategiei și a Planului de acțiuni a demonstrat existența evoluțiilor și dinamicii pozitive în derularea inițiativelor și, în același timp, a provocărilor și problemelor cauzate de circumstanțe obiective și subiective: insuficiență de resurse calificate, întârzieri și inacțiuni din aceste și alte motive, bugetarea întârziată a unor acțiuni scadente, tergiversarea promovării unor inițiative legislative, deficiența în planificarea strategică bugetară, și dificultăți în coordonarea eforturilor și rezistența unor actori ai sectorului justiției față de reformele semnificative în domeniu ș.a.

Provocările și problemele în realizarea Strategiei, în dependență de specificul activității pot fi grupate în următoarele categorii:

A. Insuficiența capacităților instituționale ale actorilor implicați în procesul de implementarea a Strategiei

Strategia de reformare a sectorului justiției presupune un document de politici foarte ambițios, care a pus în sarcina instituțiilor implementatoare o multitudine de activități și abordări noi. Astfel, la etapa elaborării Strategiei și în perioada imediat următoare după intrarea acesteia în vigoare nu s-a elaborat nici-un studiu analitic asupra capacităților reale ale instituțiilor de a face față acestor noi provocări. Acest lucru s-a resimțit considerabil în primul an de implementare și persistă în continuare. Insuficiența personalului din mai multe instituții nu poate asigura o participare activă în toate activitățile conexe reformei în sectorul justiției, cum ar fi: participarea în grupurile de lucru de monitorizare, participarea în grupurile de lucru interinstituționale privind elaborarea unor acte normative sau studii, realizarea propriu zisă a acțiunii de care sînt responsabili conform Strategiei și în cele din urmă asigurarea activităților curente ale instituției. Prin urmare, din considerente obiective aceștia trebuie să își revizuie frecvent prioritățile de activitate. Este necesar a se menționa că o astfel de analiză funcțională a fost efectuată doar în cadrul Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne și a Procuraturii celelalte instituții fiind în dificultate de a realiza acțiunile pentru care sunt responsabile (dificultatea în vederea identificării și desemnării persoanelor responsabile pentru procesul de raportare a rezultatelor, lipsa capacității de coordonare și de planificare a procesului de implementare a acțiunilor în interiorul instituțiilor, lipsa capacităților de analiză a impactului acțiunilor implementate, etc.).

Totodată, responsabilitățile persoanelor implicate în procesul de implementare a Strategiei au fost sporite fără a fi remunerate corespunzător eforturilor depuse. Menționăm aici practica altor țări, unde reforme similare au fost demarate, iar mecanismul de motivare a funcționarilor publici, includea de asemenea componenta financiară.

Pe alocuri insuficiența capacităților instituționale a putut fi depășită prin contractarea unor servicii externe de consultanță și expertiză pentru realizarea anumitor acțiuni specifice, însă acest lucru nu a putut fi depășit în totalitate din insuficiența unor persoane calificate pe domenii specifice. Cu titlu de exemplu poate fi situația nerealizării unor acțiuni prevăzute la Pilonul III și V (efectuarea unor studii și a rapoartelor de monitorizare). Întârzierea contactării experților a depășit anul bugetar pentru care urmau să fie contractați, astfel pentru anul 2014 acțiunile date nu mai au acoperire financiară.

O altă problemă ce merită a fi menționată este fluxul sporit de cadre din întreg sistemul public. Persoanele

implicate în procesele de reformă inițial se schimbă frecvent neasigurând o continuitate a participării acestora în activitățile din Strategie. Deși reprezentanții instituțiilor responsabile participă la o serie de sesiuni de formare (planificare strategică, comunicare a rezultatelor implementării Strategiei, etc.) plecând din instituțiile respective nu asigură implementarea bunelor practici studiate nefiind asigurată, atât memoria instituțională, cât și transmiterea competențelor și informațiilor ce țin de procesul de implementare a Strategiei.

B. Dificultăți în planificarea și executarea financiar-bugetară

Alocarea întârziată sau incapacitatea resurselor umane de a utiliza eficient, prompt și direcționat a resurselor financiare a cauzat apariția unor blocaje în activitatea unor instituții. Drept exemplu poate servi Institutul Național al Justiției care invocă motivul unei necorespunderi de infrastructură pentru buna desfășurare a cursurilor și instruirilor sau existența unei Hotărâri de Guvern care nu permite utilizarea mijloacelor alocate pentru desfășurarea acestora decât în limitele impuse de lege.

Deși nivelul de absorbție a mijloacelor financiare alocate pentru realizarea planului de acțiuni a Strategiei a fost unul de 85%, există încă rezerve în privința capacității de absorbție a capacităților unor instituții. În anul 2013 în cadrul procesului bugetar au avut loc careva întârzieri cum ar fi rectificarea bugetului anual pentru anul 2013. Astfel, instituțiile au trebuit să-și mobilizeze eforturile pentru a-și revedea prioritățile și capacitățile de absorbție. S-a constatat că anumite instituții nu au reacționat în termeni utili pentru a-și valorifica resursele, ceea ce a determinat diminuarea capacității de absorbție.

Cu titlu de exemplu este situația CpDOM care nu a reușit să-și achiziționeze un sediu deși în acest scop i-au fost alocate resurse bugetare în comparație cu CSM care pînă la finele anului 2013 totuși a reușit să-și valorifice resursele pentru procurarea sediului.

C. Alte dificultăți

Implimentarea Strategiei implică adoptarea mai multor acte normative, de asemenea, elaborarea și implementarea coerentă a acestora. Acestea necesită nu doar o voință fermă a Parlamentului și Guvernului, dar și o stabilitate funcțională. Anul 2013 a fost un an bogat în evenimente politice, cum ar fi, demiterea Guvernului și instituirea unui Guvern nou. Acest lucru a presupus un blocaj de 3 luni în activitatea instituțiilor publice direct responsabile de implementarea Strategiei. În această perioadă nu a fost posibilă promovarea multor inițiative legislative, ceea ce a cauzat întârzierea în implementarea multor acțiuni.

Rezistența mai multor actori din sectorul justiției la reformă. Această provocare persistă și în anul 2013 chiar dacă se atestă un număr mai mare de agenți ai schimbării. În acest sens putem menționa cu titlu de exemplu, diminuarea reticenței CSM la demiterea judecătorilor din funcție; de asemenea a CSJ la aplicarea PIGD; a PG la inițiativele de reformare a acestei instituții.

VI. SOLUȚII ȘI PERSPECTIVE PENTRU ELIMINAREA PROVOCĂRILOR ÎN REALIZAREA STRATEGIEI ȘI PLANULUI DE ACȚIUNI

A. Consolidarea capacităților instituționale ale actorilor din sectorul justiției

- analiza capacităților instituționale care deja a demarat în mai multe instituții și urmează a fi extinsă pe parcursul anului 2014. Instituțiile urmează să-și evalueze obiectiv necesitățile și să-și optimizeze unitățile de personal în limitele stabilite de Ministerul Finanțelor;
- în anul 2014 vor demara celelalte trei proiecte de asistență tehnică finanțate de către Comisia Europeană referitoare la fortificarea eficienței responsabilității și transparenței sistemului judecătoresc care în mod direct vor consolida capacitățile CSM și a DAJ;
- asistență pentru dezvoltarea sistemelor de executare, reabilitare și probațiune care vor avea impact asupra consolidării capacităților oficiilor de probațiune;
- proiectul de asistență tehnică referitor la justiția penală, unul din scopuri fiind și consolidarea capacităților PG și a CSP;
- stabilirea unui mecanism adecvat pentru motivarea funcționarilor publici implicați în activitățile prevăzute în Strategie.

B. Consolidarea capacităților de planificare și executare a bugetelor

- instruirea persoanelor responsabile de planificarea și executarea bugetelor;
- aplicarea mecanismului bugetării bazat pe indicatorii de performanță;
- colaborarea personalului responsabil de finanțe și a celui nemijlocit responsabil de implementarea activităților.